

Fag>bladet

www.fagbladet.no

Nr. 4 - 2015 > For medlemmer i Fagforbundet

LIVET som løsarbeider

SIDE 10

MOBILISERER TIL VALGKAMP

SIDE 16

VAKTBIKKJA JAN ERIK SKOG

SIDE 20

FÅR UNGE NAV-BRUKERE I ARBEID

SIDE 32

Helsesekretærer vil informere om yrket

Ungdommer er ikke klar over fordelene med å være helsesekretær. Det vil helsesekretærene rette på.

28

- 4 Fikk fagbrev og økt selvtillit
- 10 **TEMA:** Arbeidsinnvandrere og løsarbeider
- 16 – Pensjonistene må med i valgkampen
- 18 Forebygger ebolasmitte
- 20 **PORTRETET:** Jan-Erik Skog
- 27–38 **KONTOR OG ADMINISTRASJON**
- 39 – Skaper a- og b-kommuner
- 40 **FOTOREPORTASJEN:** På to hjul i Malawi
- 48 Streikens år i Kina

30

Foto: Erik M. Sundt

Kombinerer jobb og språkopplæring

Karin Alice Mikkelsgård bringer innvandrere inn i introduksjonsprogrammet så snart de kommer til Flisa. Hun møter ofte Suleqo Abdi Sharif Abdriabahman på Åsnes sykehjem.

Får tiltaksløse ungdommer i jobb

I Trondheim kurser Nav ungdommer i hvordan de skal få jobb. To av tre fortsetter på skole eller i jobb etter fire ukers kurs på Jobbhuset.

32

Universell utforming

Produkter, tjenester og omgivelser må utformes på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, skriver fokusforfatter Eva Spirdal-Jacobsen.

36

FASTE SPALTER

- 6 Aktuelt
- 6 Mette mener
- 24 Bare spør
- 28 Seksjonsaktuelt
- 36 **FOKUS:** Vil du holde mor ute?
- 38 Seksjonslederen
- 51 Debatt
- 54 **GJESTESKRIBENT:** Knut Nærum
- 58 Oss
- 60 Kryssord
- 62 **ETTER JOBB:** MC og vafler
- 64 **EN AV OSS:** Kommunens ansikt utad

20

Foto: Christian Vassdal

Pris for stahet

Kolleger mente han var paranoid, og kona var lei, men han holdt på sitt. Bare bikkja logret like trofast gjennom de 15 årene det tok fra Jan Erik Skog varslert om ukultur i Oslo sporveier til de ansvarlige ble dømt. Møt vinneren av årets Fritt Ord-pris.

Tema

10

Foto: Christian Vassdal

De nye løsarbeiderne

En raskt voksende gruppe med løsarbeidere gjør stadig flere av jobbene rundt oss. Candido Silveiro fra Spania drømmer om å kjøre buss, men vasker gulvene på kontorene våre. Bak ham står fem arbeidsinnvandrere i kø som gjerne tar over.

Foto: Werner Juvik

Fikk løft med fagbrev

Ny kunnskap er gull verd. Med økt selvtillit og styrke som bonus, har fagbrevet gitt renholderen på Blakstad sykehus, Gowry Thayalan, et skikkelig løft.

4

Unnskyldning og oppreisning etter 70 år

I midten av februar la det norske Holocaust-senteret fram utredningen «Å bli dem kvitt: Utviklingen av en 'sigøynerpolitikk' og utryddelsen av norske rom». Det er en mørk del av norsk historie som tidligere ikke har blitt viet særlig oppmerksomhet.

På den internasjonale romdagen 8. april fikk norske sigøynere en uforbeholden unnskyldning fra statsministeren for den rasistiske ekskluderingspolitikken norske myndigheter førte før og under holocaust og de fatale følgene den fikk for sigøynere. Det var på tide.

Under andre verdenskrig ble minst en halv million sigøynere drept. I nesten alle større konsentrasjonsleirer ble de plassert i egne avdelinger, der det ble drevet omfattende medisinske forsøk. Sigøynere skulle utryddes fordi de var «uren rase» og mindreverdige, i likhet med jøder, homofile og funksjonshemmede. Etter krigen var det mange som ikke fikk den erstatningen andre konsentrasjonsleirfanger mottok.

Organisert forfølgelse begynte imidlertid

lengre før nazistene startet sitt utryddelsestokt. I 1498 ble de utvist fra Tyskland fordi de ikke var gode kristne. Sverige innførte en lov på midten av 1600-tallet som tillot drap på sigøynere.

I Norge kom den såkalte sigøynerparagrafen i 1927, som nektet sigøynere og

«Under andre verdenskrig ble minst en halv million sigøynere drept.»

omstreifere adgang til riket. Sju år senere ble 68 norske sigøynere stoppet på grensen mellom Tyskland og Danmark, etter beskjed fra norske myndigheter. Gruppen hadde dratt fra Norge for å unngå å havne i arbeidskolonier og bli fornorsket. På grunn av utviklingen i Tyskland i 30-årene ville de nå reise hjem, men deres norske pass ble ikke godkjent.

En stor del av dem endte i tyske konsentrasjonsleirer. Bare fire overlevde. De fikk ikke adgang til Norge før i 1956, da «sigøynerparagrafen» ble endret.

Nordmenns interesse for Krigen, ser ut til å være endeløs. Tar vi verdenssituasjonen med i betraktningen, kan det av og til være litt uforståelig for dem av oss som ikke har opplevd den. Men det er noen erfaringer vi bør ta med oss videre. Kanskje det kan hjelpe oss til å la være å se på enkelte folkegrupper som undermennesker og lite verdt. Kanskje vi kan tenke oss bedre om før vi setter oss på vår høye hest og tror vi er så mye bedre enn andre.

Kisti Kuudsen

Ansvarlig redaktør

Fagbladet

Medlemsblad for Fagforbundet

Postboks 7003, St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon 23 06 40 00

BESØKSADRESSE
Keyzers gt.15
Inngang Munchs gate
0165 Oslo

www.fagbladet.no

Send tips til tips@fagforbundet.no

ADRESSEENDRING

Gå til Fagforbundets medlemsportal
<http://medlem.fagforbundet.no> eller
send e-post til hjelp@fagforbundet.no

pressens faglige utvalg
PFU Fagbladet redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 OSLO. Telefon 22 40 50 40

Fagpressen **F**

OPPLAGSKONTROLLERT

KONTROLLERT OPPLAG 1. HALVÅR 2014: 337.963
REDAKSJONEN AVSLUTTET: Onsdag 15. april 2015

Tegning: Vidar Eriksen

Hvordan få voksne folk til å vokse? På Blakstad sykehus satser de på utdanning for sine ansatte. De vet at det virker.

Tekst: SIDSEL HJELME Foto: WERNER JUVIK

FIKK FAGBREV og økt selvtillit

Jeg var veldig forsiktig, lyttet når andre snakket, var stille, sa aldri nei. Nå er jeg blitt mye tøffere, smiler Gowry Thayalan. Hun har ferskt fagbrev som renholder, men er minst like fornøyd over bivirkningene av utdanningen hun har tatt – økt selvtillit og styrke.

Da Gowry begynte som renholder på Blakstad sykehus for snart 25 år siden, gikk hun bokstavelig talt stille og forsiktig i dørene. Hun var nyankommet flyktning, småbarnsmor og ikke vant til å heve stemmen.

– Det var ikke lett i starten, men sjefen var redningen, sier Gowry, og nikker mot renholdsleder Anne Marie Rudningen, som har vært en viktig støttespiller.

Mindre slitsomt

Da helseforetaket for to år siden tilbød renholderne å ta fagbrev med full lønn og i tillegg dekning av reise og materiell, var Gowry en av dem som kastet seg på.

– *Hvorfor ville du ta fagbrev?*

– Det var en mulighet for å lære mye nytt. Det er jo kommet nye renholdsmetoder, og jeg skjønnte at om jeg lærte meg disse, ville jobben min bli lettere, og jeg ville ikke være så utsatt for å få skader.

Fra Gowrys arbeidsplass var de fire kolleger som tok kurset fram til fagbrev. Med full oppbacking fra renholdsleder Anne Marie Rudningen ble det også lagt til rette for at de kunne bruke litt tid på gruppeoppgaver i arbeidstida.

Opplæringsprogram

Siden 2008 har ca. 100 ansatte i Vestre Viken fått grunnleggende lese- og skriveopplæring gjennom jobben. Dette har vært mulig gjennom et spleiselag mellom helseforetaket og Vox, som gir støtte til det de kaller «Basiskompetanse i arbeidslivet».

Resultatene i Vestre Viken er lett målbare:

– Noen av dem som hadde dårlige lese- og skriveferdigheter har tatt fagbrev i dag, sier spesialrådgiver Sviland Presttun, som har vært primus motor for helseforetakets opplæringsprogram.

Det har vært mange utfordringer, sier Sigrid Sviland Presttun:

– Vi oppdaget at vi hadde ansatte i Vestre Viken som ikke kunne lese og skrive norsk, noen få heller ikke på morsmålet. Mange var ikke på det nivået vi krever for å jobbe her. Det er klart at vi da måtte spørre oss hva det betyr for pasientsikkerheten.

Full støtte

Fra arbeidsgivers side ble det også lagt til rette for læring.

– Vi så at det var tøft for mange i starten. Derfor la vi blant annet inn ekstra penger til opplæring i studieteknikk, sier Sigrid Sviland Presttun. Også Gowry, som hadde gått på videregående i hjemlandet Sri Lanka, fikk noen timer med studieteknikk, og i tillegg lese- og skriveopplæring og ekstra norskundervisning.

– Dette var til god hjelp når jeg skulle skrive oppgaver. Jeg hadde ikke skrevet så mye norsk tidligere.

– *Ville du hatt mulighet til å ta fagbrev om du måtte betalt det av egen lomme?*

– Det ville vært vanskelig. Å bli trukket i lønn for opplæringsdagene ville vært mye penger for meg.

Faglig opptur

For Gowry har det vært travle år med skole ved siden av full jobb. Salderingsposten har vært fritida.

– Jeg satt ofte flere timer og leste når familien var ferdig med middagen, og det gikk med mange helger. Familielskaper sa jeg ofte nei til for å skrive oppgaver.

OPPLÆRING I VESTRE VIKEN HF

- En kartlegging viste at mange ansatte ikke kunne lese og skrive norsk på det nivået VV ønsket og også krever av nye medarbeidere.
- 100 ansatte har nå fått grunnleggende lese- og skriveopplæring, finansiert av Vox.
- Kursene ble skreddersydd til kursdel-takernes arbeidssituasjon, sykehusets prosedyrer og skjemaer.
- 18 renholdere har tatt fagbrev i sykehusets regi.

– *Hvordan var følelsen da du sto med fagbrevet i hånda?*

– Jeg var veldig stolt. Nå har jeg et papir som viser hva jeg kan, som jeg kan bruke både for å søke andre jobber, eller ta videre utdanning. Det er så mye mer enn bare et papir. Det er et papir som gir mange nye muligheter.

I tillegg til en faglig opptur, har også Gowrys lønn fått et pent påslag etter at hun tok fagbrev. Nå har hun en tusenlapp mer å rutte med hver måned.

Skryt fra sjefen

Renholdsleder Anne Marie bekrefter at satsingen på de ansatte er verdifull:

– Det gjør noe med folk at de får mer kunnskap. Jeg ser at du er mer selvsikker, du snakker høyere, sier hun henvendt til Gowry.

Gowry selv er bevisst forandringen:

– Tidligere var jeg mye mer usikker, og spurte om alt, var redd for å ta avgjørelser. Nå kan jeg jobbe mye mer selvstendig. Det sparer tid og er også en mindre belastning for sjefen.

– Jeg er blitt en flinkere renholder, jeg er mer miljøbevisst og bedre til å legge opp arbeidet slik at jeg unngår skader – og jeg er mindre sliten når jeg kommer hjem.

Mer i lønn etter Virke-oppgjøret

Årets lønnsoppgjør gir 2,7 % i lønnsøkning.

Etter noen timers forhandlinger ble LO og Virke enige om årets lønnsoppgjør, som ga samme resultatet som i forhandlingene mellom LO og NHO, en lønnsøkning med ramme på 2,7 prosent.

Resultatet gir kr 1,75 per time med virkning fra 1. april til alle ansatte som er omfattet av overenskomster hvor gjennomsnittslønna er lavere enn 90 prosent av industriarbeiderlønn.

Tillegget gis til Fagforbundets medlemmer som er omfattet av følgende overenskomster: landsoverenskomst for kinoer, landsoverenskomst for BAB Omsorg, fri-

ENIGE: Pål Skarsbak i Virke og Tor-Arne Solbakken brukte ikke lang tid på å bli enige i årets mellomoppgjør.

tids- og opplevelsesavtalen og overenskomst for apotekvirksomheter.

Forbundet har rundt 250 medlemmer på disse overenskomstene.

I tillegg økes satsene i overens-

komsten på trinn 1–5 i med 2,50 kroner i timen. De som går på lønnstrinn 6, får 50 øre mer i timen.

FRI FAGBEVEGELSE OG FAGBLADET

LÆREBOK OM ARBEIDSKAMP

Interessetvist og arbeidskamp heter en ny innføring i kollektiv arbeidsrett, skrevet av tre LO-advokater og forbundsadvokat Hans Christian Monsen i Fagforbundet.

De følger en tvist fra oppsigelse av tariffavtalen, gjennom forhandlinger, plassoppsigelse, mekling, tvungen mekling, plassfratredelse, streik eller lockout, avstemning og fram til ny avtale.

Lønnsøkning og ansvarlighet

La det være sagt med en gang; det blir ikke et nulloppgjør for Fagforbundets medlemmer i kommunene ved dette mellomoppgjøret. Tilleggene på lønnstabellen, unntatt Oslo som har et litt annet lønnsystem, ble avtalt i fjor. Ansatte i kommunene vil få en lønnsøkning.

En ny minimumslønn for arbeidstakere med 20 års ansiennitet er også avtalt. Med et hopp på 13.400 kroner for disse er en viktig brikke i 2015-oppgjøret på plass. Denne garantibestemmelsen gir en fortjent lønnsøkning for mange av Fagforbundets lavlønte medlemmer.

I hovedoppgjøret for et år siden, ble det enighet om et nytt lønnsystem. Dette systemet sørger for at lokale

tillegg skal beholdes, eller «flyte» oppå tillegg som gis i sentrale forhandlinger. I fjor avtalte partene også å utjevne ansiennitetshoppene mellom 2, 4, 6, 8 og 10 år. Da slipper folk å vente til de har ti års ansiennitet for å få uttelling. Derfor blir det de som ikke har full ansiennitet, som får mest i årets KS-oppgjør.

Hvorfor skrive så mye om KS-oppgjøret, oppgjøret for de ansatte i kommunene? Fagforbundet har jo mange medlemmer også i andre tariffområder. Først og fremst fordi dette er det største for alle forbundene i LO Kommune, som Fagforbundet er en del av. Like

viktig er det at et godt resultat i KS er avgjørende for hva vi klarer å oppnå i de andre oppgjørene. KS-oppgjøret er på en måte frontfaget i vår tariffverden.

Fagforbundet følger hovedlinjene for mellomoppgjøret som det er enighet om i LO. En hovedoppgave for oss er å medvirke til at det legges grunnlag for langsiktig jobbvekst, samtidig som arbeidstakerne sikres sin del av verdiskapningen og at lønn og annen inntekt fordeles rettferdig. Det slås fast at utjevningen mellom menn og kvinners lønnsnivå går for sakte. I oppgjørene må vi derfor sørge for bedring av minstelønnsatser og garantiordninger som fremmer likelønn og motvirker lavlønn.

Utfordringene er mange også i dette oppgjøret, det er bare å brette opp ermene og gjennomføre et godt og ansvarlig mellomoppgjør som sikrer alle medlemmer reallønnsvekst.

Mette Nord

Mette Nord, forbundsleder

Illustrasjonsfoto: Sissel M. Rasmussen

SEIER: Retten har gitt helsearbeideren i Elverum både oppreisning og rett til fast jobb

Vikar fikk rett til fast jobb etter rettssak

Hun gikk til sak mot kommunen for å få fast stilling. Nå har den tidligere vikaren vunnet i lagmannsretten, og får både fast stilling og oppreisning.

– Saken har vært en stor belastning for vikaren. Vi håper det er over nå, sier hovedtillitsvalgt Tom Stensby.

Etter å ha jobbet som vikar innenfor pleie-, rehabiliterings- og omsorgssektoren siden 2010, krevde den tidligere vikaren å bli ansatt i en 50 prosent stilling. Det gikk ikke Elverum kommune med på, og vikaren stevnet arbeidsgiveren.

Får oppreisning

Sør-Østerdal tingrett dømte kommunen i juni i fjor til å ansette den tidligere vikaren i en 50 prosent stilling, samt å betale 20.000 kroner i erstatning. Elverum anket dommen. Kommunen fryktet blant annet at saken ville skape presedens og at flere ville kreve det samme.

Nå har vikaren vunnet ankesaken i Eidsiva-

ting lagmannsrett. Hun har dermed rett på 50 prosent fast ansettelse i kommunen. Samtidig får hun en oppreisning på 20.000 kroner, og kommunen må dekke saksomkostningene.

Prinsippsak for kommunen

Tom Stensby synes det er uforståelig at kommunen har gjort dette til en prinsippsak.

– I løpet av mine 15 år som hovedtillitsvalgt i Elverum har vi hatt rundt 40 vikarer som har krevd fast stilling, og det har aldri vært et problem. Jeg skjønner ikke at kommunen frykter at det vil komme et ras med vikarer som vil kreve det samme, sier Stensby.

– Det er en viktig prinsipiell sak for oss, og den har betydning for kommunens økonomiske situasjon, sier Aasmund Hagen, assisterende rådmann i Elverum.

Da Fagbladet gikk i trykken, hadde kommunen ennå ikke tatt stilling til om den ville anke dommen. Rådmannen ville derfor ikke kommentere saken ytterligere.

Tekst: SIMEN AKER GRIMSRUD

– Bli bøssebærer

1. mai skal Norsk Folkehjelp samle inn penger for å støtte dem som kjemper for retten til å organisere seg. LO oppfordrer medlemmer over hele landet om å delta som bøssebærere.

1. mai-talere

Fagforbundets leder Mette Nord skal holde årets 1. mai-tale i Porsgrunn

og Skien, mens nestleder Odd Haldgeir Larsen (bildet) skal avduke Osvald-statuen på Østbanetorget i Oslo.

Foto: Karri-Sofie Jenssen

LO-leder Gerd Kristiansen skal

til Trondheim og Hommelvik, mens nestleder Tor-Arne Solbakken skal til Lillehammer og Raufoss, og nestleder Hans-Christian Gabrielsen holder 1-mai-talen i Tromsø.

– Bryt med Histadrut

EL & IT Forbundet vil jobbe for at LO skal bryte samarbeidet med sin israelske søsterorganisasjon, Histadrut. Det nye handlingsprogrammet som ble vedtatt på landsmøtet i mars, inneholder en ytterligere skjerpelse av en fra før av meget Israel-kritisk politikk.

343.893

var medlemmer
i Fagforbundet 1. april.
Det er 7534 flere enn på
samme tid i fjor.

KOMMUNEN FRIKJENT: Aktor Pål-Fredrik Hjort Kraby (i midten) og Oslo kommunes forsvarer, advokat Tomasz Edsberg.

Frikjent etter at to eldre kvinner døde i Oslo

Oslo kommune er frifunnet i straffesaken som ble reist etter at 83 år gamle Jorunn Marie Bukkøy for fem år siden ble funnet ihjelfrosset utenfor boligen sin.

En måned etter at Bukkøy ble funnet, ble 92 år gamle Gunhild Bringaker funnet død i leiligheten sin noen kvartaler unna, etter å ha ligget død i omtrent to uker. Etter en gransking fra Statens helsetilsyn ble kommunen ilagt en bot på 500.000 kroner for ikke å ha gitt tilstrekkelig helsehjelp.

Kommunen nektet å vedta boten, og saken gikk dermed videre til retten som nå har frifunnet kommunen på alle punkter.

Hovedkonklusjonene fra rettens side er at begge de to kvinnene fikk adekvat omsorg og forsvarlig behandling. Helsepersonellet i Bydel Gamle Oslo – på alle nivåer – har i disse to tilfellene over tid utført et samvittighetsfullt og solid arbeid, heter det i dommen.

For det første har ingen enkeltperson handlet kritikkverdig. For det andre er det ikke påvist slik svikt i kommunens organisering av helse-tjenesten i Bydel Gamle Oslo at helsepersonellet i bydelen ikke var i stand til å overholde sine lovpålagte plikter. For det tredje stiller loven i dette tilfellet krav om grov uaktsomhet. Ved at det ikke foreligger uforsvarlig yrkesutøvelse, foreligger det åpenbart ikke grov uaktsomhet, konkluderer Oslo tingrett.

Tekst og foto: SIDSEL HJELME

Flere lever av sosialhjelp

Langtidsmottakere av sosialhjelp forsvant ikke med Nav-reformen i 2006, slik daværende arbeidsminister Bjarne Håkon Hanssen bar bud om.

Tall fra Statistisk sentralbyrå og Arbeids- og velferdsdirektoratet viser at 64.000 mennesker har sosialhjelp som hovedinntektskilde. Det er en økning på åtte prosentpoeng siden 2010.

Gravide mister jobben

En ny undersøkelse fra Likestillings- og diskrimineringsombudet viser at én av fem ikke får forlenget sin midlertidige jobb på grunn av graviditet eller planlagt foreldrepermisjon. Også andre former for diskriminering rammer kvinner i midlertidige stillinger hardere enn fast ansatte. 20 prosent av kvinnene i midlertidige stillinger har opplevd å få spørsmål på jobbintervju om planer om å få barn.

colourbox.com

Lønnsgapet består

Kvinner tjener fortsatt mye mindre enn menn, og forskjellene minker med museskritt.

Gjennomsnittslønna til kvinner utgjør i dag 86,4 prosent av menns lønn, mot 85,8 i fjor, viser årets hovedrapport fra Teknisk beregningsutvalg. Rapporten viser at kvinner i snitt har en årslønn på 465.600 kroner mens menn tjener 538.800.

«Vi vinner ikke krigen om arbeidslivet ved å stenge grensebommene.»

Jonas Bals, leder av fagligpolitisk utvalg i Oslo AP

«Jeg er ikke interessert i å utkjempet kriger som faktisk startet før jeg ble født.»

Barack Obama om møtet med Raúl Castro

«Jeg synes ikke at porno er noe kult.»

Are Sende Olsen

ENIGE: LO-sjef Gerd Kristiansen og NHO-direktør Kristin Skogen Lund er glad for at mellomoppgjøret er i havn.

NHO-oppgjøret i havn

Før påske ble LO og NHO enige om en løsning i mellomoppgjøret, uten et generelt tillegg, men med en lønnsvekst på 2,7 prosent.

Både LO-leder Gerd Kristiansen og NHO-direktør Kristin Skogen Lund var godt fornøyd da de hadde rodd i land årets mellomoppgjør.

Det blir gitt 0 prosent i generelt tillegg, men de regner med 1 prosent i overheng, 1,4 prosent glidning og 0,3 prosent er lavlønns tillegg. Til sammen skal dette gi en lønnsvekst i 2015 på 2,7 prosent.

Partene er svært fornøyd med at de har nådd et resultat gjennom forhandlinger, og at de ikke

trengte å bruke Riksmeklerne for å finne fram til en løsning.

Kristiansen mener at det er en god kvinneprofil på oppgjøret. 50 prosent av alle kvinnene i LO-NHO-området får 1,75 kroner i timen i lavlønns tillegg.

Både Skogen Lund og Kristiansen mener at det billigste lønnsoppgjøret siden 1993 er et godt bidrag til å redde norske arbeidsplasser.

Tekst og foto: **TORGNY HASÅS**

Melder ikke ifra

Under fem prosent av landets leger melder inn arbeidsrelaterte sykdommer til Arbeidstilsynet, noe de er pliktige til. Derfor kan ikke de 2824 meldingene brukes til å gi et bilde av omfang eller fordeling av arbeidsrelaterte sykdommer.

Hvis leger melder fra, kan Arbeidstilsynet gi pålegg for å bedre arbeidsmiljøet. Dermed forebygges arbeidsrelatert sykdom også for andre ansatte.

Lovfester aktivitetstilbud

Kommunene må forberede seg på en storstilt utbygging av tilbudet til personer som lider av demens når Stortinget lovfester retten til at de skal ha dagaktivitetsplass fra 2020. Om lag 70.000 er rammet av demens, rundt 23.000 av dem bor hjemme og har behov for et aktivitetstilbud.

4.114.000

personer bodde på totalt 976 tettsteder for ett år siden, og dette utgjør 80 prosent av befolkningen. Antall bosatte i spredtbygde strøk har blitt redusert med om lag 1500 personer. I alt 34 kommuner hadde ingen bosatte i tettsteder.

De fem største byene i Norge vokser fortsatt, og huser omtrent en tredel av befolkningen. Andel av befolkningen som bor i tettsteder har økt til 80 prosent per 1. januar 2014, melder Statistisk sentralbyrå.

colourbox.com

Foto: Monica Scharnche

Hemmeligholder saksdokumenter

Sivilombudsmannen har bedt justisministeren stanse parlamentariske kommuner som bryter offentlighetsloven. Nå vil i stedet stortingsrepresentanter fra Høyre, Venstre, KrF, Frp og Ap endre loven, slik at kommunene kan fortsette sitt hemmelighold.

Sivilombudsmannen fastslo i 2011 at både Bergen og Oslo har brutt offentlighetsloven gjennom en årrekke. I det kommunene selv har definert som såkalt foreløpige byrådsmøter, har samtlige saksdokumenter blitt unntatt offentlighet som fast praksis.

TEMA: ARBEIDSINNVANDRING

Økt arbeidsinnvandring fra spesielt østlige EU-land har ført til et stort tilfang av billig arbeidskraft. I 1993 var bare 7 prosent av det totale antallet innvandrere til Norge arbeidsinnvandrere – i 2010 var andelen 47 prosent. I 2011 økte antallet statsborgere fra EU-land med blant annet 11.500 polakker, 7500 litauere, 2800 svensker og 2000 latviere. I 2013 kom det 23.500 arbeidsinnvandrere til Norge.

A man with a shaved head and a slight smile is looking towards the camera. He is wearing a black quilted jacket with a red zipper and a logo on the chest that says 'Elite' in blue and red. The background is blurred, showing what appears to be a warehouse or industrial setting with shelves.

DE NYE LØS

Det nye prekariatet kalles de, arbeidsinnvanderne som kommer til Norge for å skaffe seg jobb og inntekt. Her venter det nye arbeidslivet på dem – løsarbeiderlivet.

Tekst: VEGARD VELLE Foto: CHRISTIAN VASSDAL

Spanske Candido Silveiro er en av dem. Han kommer fra Valencia, men bor og jobber som renholder i Oslo. Han er en av mange tusen som hvert år kommer til Norge fra et kriserammet Sør- og Øst-Europa, hvor arbeidsløsheten er høy og lønna lav.

Det var i utgangspunktet ikke lett å komme i kontakt med en løsarbeider fra et annet land. Etter å ha kontaktet til-litsvalgte i fagbevegelsen og frivillige organisasjoner, ringt og besøkt folk, og lagt ut meldinger på facebook og twitter, treffer jeg til slutt tilfeldigvis Silveiro på arbeidssenteret til den veldedige organisasjonen Caritas. Arbeidssenteret holder åpent tre ganger i uka, og folk står i lang kø for å få hjelp med praktiske spørsmål, med juss og rettigheter, for å finne arbeidsgivere eller for å komme med på språkkurs. Silveiros høyeste ønske er å bli bussjåfør. Han har besøkt Nettbuss og spurt etter jobb.

Redd for negativ omtale

Candido Silveiro er et oppkomme av vennlighet på spansk, engelsk og litt norsk. Men å få være med ham på jobb er ikke helt enkelt. Allerede dagen etter ringer han og sier at det ikke går. Da vil han få sparken, har han blitt fortalt av sjefen. Jeg ringer til firmaet og forklarer at vi ikke har til hensikt å sette noen i dårlig lys, men fortelle om migranter

ARBEIDERNE

FOR DYRT: – All bøyingen tærer på korsryggen, men det koster for mye å trene på et treningsstudio, forteller Candido Silveiro.

til Norge, om deres ønsker og mål og om det nye arbeidslivet her til lands. Det ender med at vi får fotfølge Silveiro en dag på jobben hans.

– Nordmenn vasker ikke

Vanligvis begynner Candido Silveiro klokka seks om morgenen med å rengjøre Rema 1000. Men i dag starter arbeidsdagen i en kontorbygning i Oslo sentrum. Han låser seg inn et utall dører med inngangskort og inngangskoder. På vaskerommet finner han fram vaske-tralla, utallige mopper og en blå og grønn sprayflaske som han henger i buksa. Han tar på seg gummihansker.

Han går kjapt og metodisk til verks. Rom etter rom blir gjort rene. Gulv blir sprayet med vaskemiddel og deretter moppet. Til slutt tømmer han søpla.

De kontoransatte begynner å komme: Uformelt, men stilig kledd. Hvite og pene. De har det travelt, og er ikke interessert i Silveiro som raskt og effektivt dekker store arealer med moppen sin.

– Nordmenn vasker ikke gulv. Jeg har truffet flere hundre renholdere, men ingen av dem var norske. Nordmenn har utdannelse og snakker norsk. Derfor vasker de ikke, forklarer Candido.

Massearbeidsløshet blant unge

Før han kom til Norge, jobbet Candido Silveiro 16 år som rørlegger. På grunn av usikkerheten i bransjen tok han også bussertifikat. Men ingen av delene hjalp ham da massearbeidsløsheten slo inn i Spania i 2008. I dag er 57 prosent av landets unge arbeidsløse.

Silveiro er ikke kresen. Det har nøden lært ham. Han tar de jobbene han kan få. I praksis betyr det renhold. Han vasker matbutikker, postkontorer og andre kontorer. For å få innpass i bemanningfirmaet, søkte han ikke på en ledig jobb som var utlyst, slik nordmenn er vant til. Han ringte firmaet og la igjen cv-en sin. Deretter oppsøkte han dem jevnlig, sikkert ti ganger, forteller han. Etter fire måneder ringte firmaet og sa de mente

– GI ARBEIDSINNVANDRERE OPPLÆRING I NORSK

– Vi observerer at arbeidsinnvandrere tenker at de skal komme til Norge i en kort periode, men vi ser at mange blir værende, får barn og slår seg ned, forteller Martha Rubiano Skretteberg, generalsekretær i Caritas.

Den veldedige organisasjonen driver et arbeidssenter i Oslo for arbeidsinnvandrere.

Språk- og samfunnsopplæring

Generalsekretæren er opptatt av at Norge må ta i mot arbeidsinnvandrere på en annen og mer gjestfri måte enn i dag.

– Om innvandrere ikke kjenner norsk språk og samfunn, er de ikke i stand til å ivareta rettighetene sine godt nok. Regjeringen bør derfor gå inn for norskundervisning for arbeidsinnvandrere. Norsk kunnskaper handler ikke bare om jobb, men også om samfunns-

deltakelse. Kjenner ikke innvandrere til rettighetene sine, vil det gå ut over barna til arbeidsinnvandrere som vokser opp her, mener Skretteberg.

Hun mener språk- og samfunnsfagopplæring ville være lønnsomt og gi Norge en bedre omstillingsevne. Skretteberg viser til eldreomsorgen som et område hvor flere hender trengs, men hvor forutsetningen for å få jobb er å beherske norsk.

Økt utnyttning

Caritas har merket at antallet henvendelser om juridiske forhold har økt, og Skretteberg er bekymret for at dette betyr at flere blir utnyttet.

– Mange er redd for å miste jobben og tør ikke si fra. De bransjene hvor vi opplever at det er mest utnyttning, er innenfor renhold, bilvask og i hotell- og restaurantbransjen.

han var en seriøs type og fortalte at han kunne få jobbe som renholder.

Bemanningsforetak er ettertraktet for arbeidsgivere. Silveiros arbeidsgiver er så populær at de har måttet gjøre seg mer utilgjengelige, og tar nå imot henvendelser bare via nettsida og e-post.

– I Spania er det helt umulig å finne en jobb. Mange av vennene mine hjemme er arbeidsløse, og de vil gjerne komme hit. Men jeg forteller dem at det ikke er lett her heller. Spesielt om de ikke snakker engelsk, sier Silveiro.

Usikkerhet, tvang og frykt

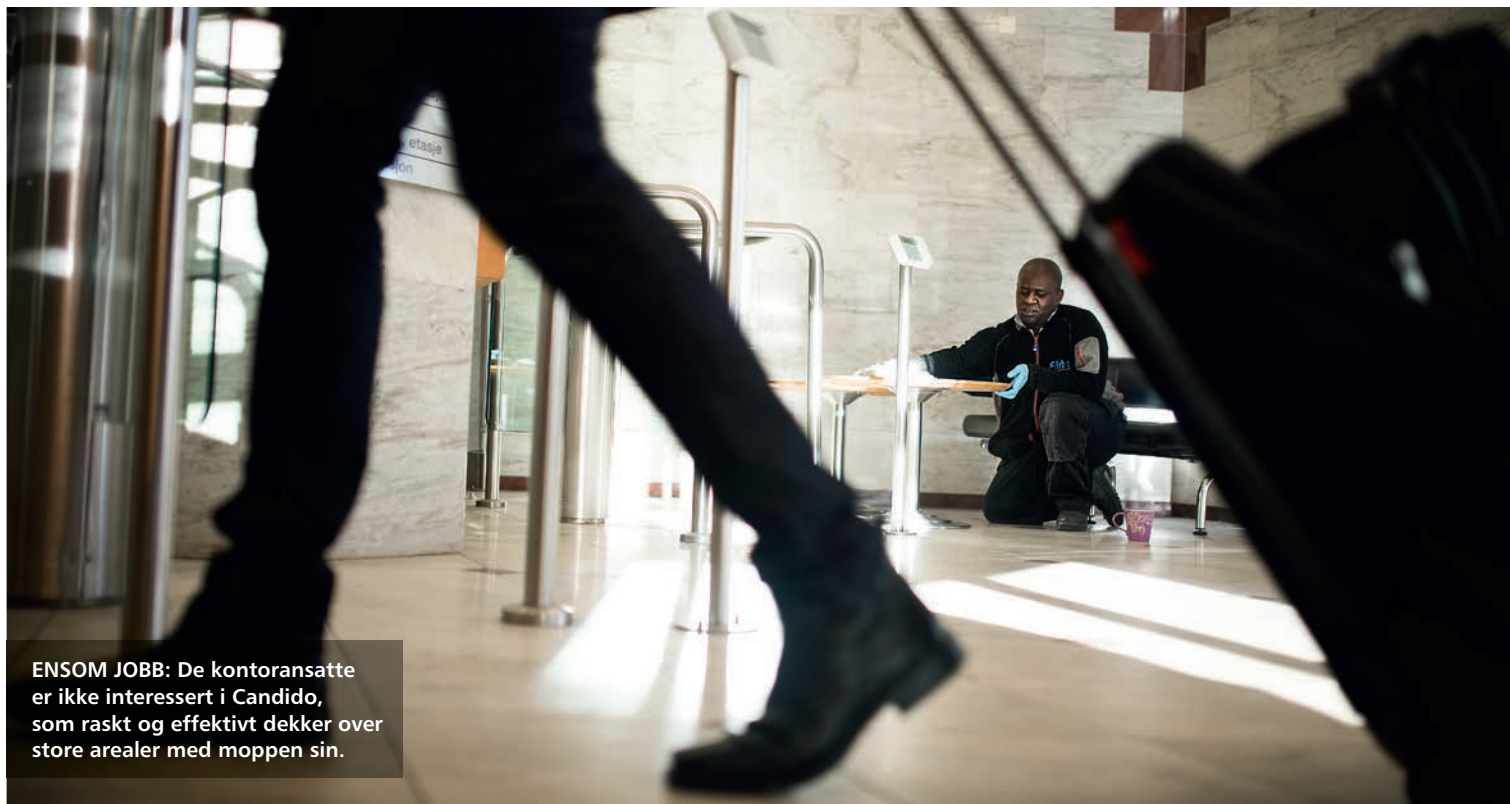
Arbeidsinnvandrere lager bare unntaksvis på arbeidsforholdene. Heller ikke er de lette å organisere i fagbevegelsen. Livene deres er preget av usikkerhet. Hva skal de leve av?

Hvor kan de bo? Har de råd til å betale de høye utgiftene her i et av verdens dyreste land?

Arbeidsinnvandrere blir tvunget til å reise fra hjemlandet og bostedet sitt, vekk fra familie og venner. De fleste har munnert å fø og låne å betale avdrag på. Livet er preget av frykt. Frykten for livet i et nytt land, for hvordan det går med barn og foreldre hjemme. Redselen for å bli sagt opp eller for ikke å finne en arbeidsgiver. Migranten vet at om han skaffer arbeidsgiveren bråk, får han sparken. Bak ham står det en kø av andre, som er desperate etter å ta over.

Mat fra suppekjøkkenet

Silveiro rengjør kontorbygget, fra åttende etasje og ned til inngangspartiet. Underveis bytter han mopper og heller vaskemiddel på >>

ENSOM JOBB: De kontoransatte er ikke interessert i Candido, som raskt og effektivt dekker over store arealer med moppen sin.

gulvet fra en tom brusflaske. Når han er ferdig med en etasje, forsvinner han inn i heisen og dukker opp i etasjen under.

– Av og til har jeg vondt i korsryggen. All bøyingen tar på. Jeg skulle ønske jeg kunne trene på et treningsstudio, men det koster for mye.

Han leier en leilighet sammen med en venn fra Spania, som også arbeider som renholder. De betaler 6000 kroner hver i måneden – 6000 av en månedslønn på 10.000. Så betaler han ca. 2500 i avdrag til banken hjemme i Valencia. Deretter sitter han igjen med 1500 kroner å leve for i måneden.

– Norge er et dyrt land. Du ser det sikkert ikke, som er vant til det, sier han.

For å overleve er Candido Silveiro nødt til å svelge stoltheten sin og oppsøke veldedige organisasjoner og suppekjøkkener. Hver fredag stiller han seg i matkøen utenfor fattighuset på Grøn-

land. En gang i måneden oppsøker han Frelsesarmeen, som gir ham to poser med mat.

– Jeg savner fritid

Utenlandske arbeidsinnvandrere lever et liv som er forskjellig fra de fleste nordmenns. Mange av dem kommer fra land med høy arbeidsløshet. Han eller hun kjenner få eller ingen i Norge fra før; de snakker ikke språket og takker ja til de jobbene de kan få. Ikke sjelden blir de utnyttet, får ikke kontrakt, får ikke utbetalt lønn, må jobbe svart eller mange, lange timer om gangen.

– Jeg skulle ønske jeg hadde en fast fulltidsjobb. – Men firmaet sier de ikke har noe. I stedet ringer arbeidsgiveren meg plutselig og sier at nå må jeg jobbe. Jeg savner fritid. Jeg skulle ønske jeg kunne starte på morgenen og være ferdig på ettermiddagen, slik at jeg slapp å tenke mer på jobben, sier Candido Silveiro.

«I stedet ringer arbeidsgiveren meg plutselig og sier at nå må jeg jobbe.»

– FAGBEVEGELSEN MÅ VÆRE FOR ALLE

Dagens sosiale dumping er veldig alvorlig, mener Roy Pedersen, leder av LO i Oslo.

– Den norske modellen er i ferd med å knekke sammen. Den forvitrer på arbeidsplassene, ved at arbeidsgivere viser null respekt for tariffavtaler og tillitsvalgte, og den angripes av regjeringen og arbeidsgiverorganisasjonene, blant annet gjennom endringer i arbeidsmiljøloven.

Pedersen mener LO må ruste opp og jobbe mer helhetlig og felles.

– Vi bør legge vekt på at fagbevegelsen er for alle, også arbeidsinnvandrere. Vi trenger å styrke

tillitsvalgte på arbeidsplassene. Videre viser konflikten rundt bryggesjauerne at LO må iverksette sympatiaksjoner, både for å få til og for å bevare tariffavtaler. Også andre forbund må være villige til å ta ut medlemmer i sympati-streik, mener Pedersen.

I tillegg må den politiske kampen skjerpes, påpeker han.

– Vi må gjøre noe med leiefirmaene, som undergraver normale ansettelsesforhold og oppsigelsesvernet. Og vi trenger en debatt i fagbevegelsen om vi kan fortsette med dagens uregulerte kapitalisme.

HVA ER PREKARIETET?

Begrepet prekariat er sammensatt av ordet prekær og proletariat. Prekariatet betegner de menneskene som tvinges til lavlønnede og midlertidige jobber med minimal jobbtrygghet.

Hotell, restaurant, handel, renhold, transport, bygg, vareproduksjon, omsorg, telefonsalg... Stadig flere sektorer benytter midlertidige ansettelse, vikarer, timeansatte, frilansere, deltidsarbeidere eller innhoppere. Arbeiderne har monotone eller slitsomme jobber de ikke har kontroll over eller kan avansere i. Jobbene er ikke langvarige nok til å skape en identitet, og det er vanskelig å protestere siden alle kan byttes ut.

I Japan er en tredel av den totale arbeidskraften midlertidig ansatte. I Spania gjelder det annenhver arbeidstaker. I Sør-Korea mer enn halvparten. De som jobber slik, danner grunnlaget for dagens nye sosiale underklasse.

Ofta er prekariatets folk migranter. De bytter timer mot penger; de har ingen yrkesstolthet og ingen trygghet. De veksler mellom arbeid og trygd, og ingen av delene er varig. Deres tilværelse er preget av jakten på inntekter, og derfor alltid prekær.

Prekariatets liv er utrygt og fylt av stress. Skillet mellom arbeid og fritid er opphevet, for du har aldri helt fri når du må jage etter jobb eller trygd. Fritida brukes på å skrive søknader, fylle ut skjemaer eller reise til et sted der det er sesong- eller engasjementsarbeid å få.

colourbox.com

STORT SAVN: Henryk Jatczak har kone og to døtre i Polen. Dit drar han bare i jula, påska og to uker om sommeren.

FØLER SEG DISKRIMINERT FORDI HAN ER POLAKK

– Jeg er her på grunn av pengene. I Polen er det mange fattige, og bygningsarbeidere blir betalt latterlig lavt. Det er blitt vanlig for polakker å jobbe i utlandet.

Henryk Jatczak har kone og to jenter i Polen, men jobber som kontraktarbeider i Norge. Han er sementarbeider i et stort bemanningsbyrå i bygg- og anleggssektoren.

– Jeg savner familien

Ca. seks uker i året er han hjemme med familien: to uker i påska, to om sommeren og to i jula.

– Jeg savner dem hele tida, men noen må tjene penger til maten. I Polen er prisene på de fleste ting like høye som i Norge. Familien lever derfor helt vanlig og ikke noe spesielt bedre enn andre.

Sliter hardt for lønna

Henryk liker jobben sin. Han liker å se gulvet bli lagt og tenke at bygningen han reiser er den første etappen i en ny industri. Eller et hjem for noen. Og han er flink.

Men i vikarbyrået føler han seg bare som et nummer. Han er fast ansatt der, men får ikke betalt mellom oppdragene. Hver uke jobber han overtid, men først når han overstiger ni timers

arbeidsdag eller 48 timers arbeidsuke, får han overtidsbetalt. Lønna i bemanningsbyrået er lavere enn de norske bygningsarbeidernes, som er fast tilsatt i andre firmaer.

– Føler meg som en b-borger

– Innimellom føler jeg meg som en slave. Da jeg var her i 2006, respekterte folk meg og behandlet meg som en jevnbyrdig. I dag føler jeg meg ofte annenrangs, som en b-borger. Kanskje er det fordi nordmenn tenker at de har mer penger enn oss østeuropeere, tenker han høyt.

– På forrige anlegg ønsket arbeiderne å ta en kaffepause, men da ga formannen oss beskjed om at det ikke gikk. Det kostet for mye. Men da norske og svenske arbeidere etter hvert dukket opp, tok de seg kaffepause på ettermiddagene, og ingen kommenterte det, forteller Henryk.

Ofta opplever Henryk og de andre polakkene å bli bedt om å ta de tyngste løftene, langt over 25 kilo.

– Siden vi bare er polakker, blir vi kommandert rundt på en helt annen måte enn de norske bygningsarbeiderne. Vi jobber hardere, til lavere lønn. Men det er lite vi får gjort med det, siden vi bare er kontraktarbeidere, sier Henryk Jatczak.

– Hvis vi klarer å holde regjeringspartiene unna politisk flertall i flest mulig norske kommuner ved høstens lokalvalg, kan vi begrense skadevirkningene av den borgerlige politikken, mener Jan Davidsen.

Tekst og foto: PER FLAKSTAD

Etter at han gikk av som leder i Fagforbundet i 2013, er Davidsen blitt pensjonist. 66-åringen tilhører Norges raskest voksende aldersgruppe, og han mener det kan være avgjørende å mobilisere denne gruppa både i høstens lokalvalg og i stortingsvalget i 2017.

– Vi snakker om mennesker med lang erfaring både fra arbeidslivet og fra livet for øvrig. De vet hva den norske fordelings- og utjevningspolitikken har betydd for deres livssituasjon og for Norge som et godt og velfungerende land å bo i.

– De er også morgendagens brukere av offentlige omsorgstjenester, og er selvsagt opptatt av kvaliteten på tjenestene. Samtidig har de barn og barnebarn, og derfor vil de fleste også være opptatt av for eksempel barnehageutbygging og skolepolitikk, sier Davidsen.

– Vet hva den norske modellen betyr

Også lederen av pensjonistutvalget i Fagforbundet, Bjørg Hageløkken, mener det er viktig at pensjonistene i forbundet både aktiviserer seg og mobiliserer foran valget.

– Vi har, som Davidsen sier, både erfaring og kunnskap. Ikke minst har vi kjent på kroppen hvordan den norske modellen over mange år har gitt oss en samfunnsutvikling med et velorganisert arbeidsliv med god medarbeiderinnflytelse og små økonomiske og sosiale forskjeller. Vi vet derfor hva vi kan miste hvis denne modellen forsvinner til fordel for et mer toppstyrt arbeidsliv og en mer elitepreget samfunnsstyring, sier Hageløkken.

– Vi har mye å tilføre politikken

Den tidligere forbundslederen stiller selv som kandidat for Arbeiderpartiet til bystyret i Bergen. Han står ikke på sikker plass, og valget vil vise om han kommer inn eller ikke. Han begrunner avgjørelsen om å stille til valg slik:

– Det er viktig at flest mulig med bakgrunn som til-

litsvalgt i Fagforbundet sier ja til å ta på seg politiske verv eller å ha tett kontakt med lokale politikere fra de rødgrønne partiene. Vi kan bidra med praktisk hverdagskunnskap, og i tillegg har dette forbundet et politisk helhetssyn og en verdiforankring som gjør oss i stand til å se politikken og velferdstjenestene som en helhet, sier han.

KOMMUNEVALG 2015

Velger egne arbeidsgivere

Davidsen besøkte fylkesmøtet som Buskerud og Hedmark holdt sammen før påske, og der snakket han blant annet om det kommende lokalvalget.

– Selv om det ikke er mulig å skifte regjering før ved stortingsvalget i 2017, tas mange av beslutningene som gjelder den norske velferdsstaten lokalt i fylkesting og kommunestyre.

ENGASJERT: Tidligere forbundsleder Jan Davidsen mener det er viktig for medlemmer og tillitsvalgte å engasjere seg i høstens valgkamp. Selv er han kandidat til bystyret i Bergen.

Davidson til
pensjonistene:

– Delta i valgkampen

ERFARING OG KUNNSKAP: Leder i Fagforbundets pensjonistutvalg, Bjørg Hageløkken, mener pensjonistene har mye å bidra med i valgkampen gjennom sin kunnskap og lange erfaring fra arbeidslivet og samfunnslivet for øvrig.

– Derfor vil det bety mye for velferdstjenester som barnevern, pleie og omsorg og barnehagepolitikk hvem som styrer lokalt. Skadevirkningene av regjeringens borgerlige politikk kan begrenses, mener han.

For de ansatte i fylker og kommuner, er det dessuten deres egne arbeidsgivere som står på valg 14. september. Resultatet vil derfor påvirke arbeidsbetingelsene deres.

Blant annet har det i vinter pågått en aksjon for å få kommunestyre og fylkesting til å forplikte seg til å følge reglene i den gamle arbeidsmiljøloven slik at det ikke blir så lett å ansette folk midlertidig.

Må være konkrete

I tillegg kan lokalvalget ha stor betydning for om kommunale arbeidsplasser blir konkurranseutsatt. Dette igjen kan ha stor betydning for pensjonene til de ansatte, og spesielt de som risikerer å miste muligheten til AFP.

– Men da må også de tillitsvalgte tørre å være konkrete når de engasjerer seg i den lokale valgkampen. De må snakke om tjenestetilbudet til 87 år gamle Marta, om pensjonen til 58 år gamle Astrid, og om tilbudet i barnehagen til to år gamle Sofie, sier Jan Davidsen.

– Vi må gi velgerne argumenter som de kan kjenne seg igjen i. Da når vi fram med budskapet vårt, fortsetter han.

Pensjonistforbundet

I tillegg til å engasjere pensjonistene i lokalvalget, er både Davidson og Hageløkken opptatt av at Fagforbundets pensjonister melder seg inn og engasjerer i Pensjonistforbundet.

– Pensjonistforbundet har på vegne av alle pensjonister drøftingsrett med regjeringen i trygdeoppgjøret og i andre viktige saker som gjelder pensjonister og uføre.

FOREBYGGER EBOLASMITTE

Spesialrenholder Johanna Kleppestø har nettopp kommet tilbake fra ebolarammede Sierra Leone. Der var oppdraget å forebygge smitte.

Tekst: OLA TØMMERÅS Foto: EIVIND SENNESET

Til daglig jobber Johanna Kleppestø (31) i et team med spesialrenholdere på Haukeland sykehus i Bergen. Blant annet utfører teamet smittevernsrenhold i alle sykehusets avdelinger og bygninger etter behov. I vinter ble hun spurt om en oppgave utenom det vanlige – å delta som renholder i en av hjelpelegasjonene til ebolarammede Sierra Leona.

Aldri i tvil

– Jeg var aldri i tvil om å takke ja. Det er stort å få være med i et slikt team, sier Johanna Kleppestø. Fagbladet møter henne på Haukeland sykehus noen få dager etter hjemkomst. I korridoren stopper kolleger og ønsker henne velkommen hjem.

I sykehusmiljøet er det en kjent sak at en hjelpeoperasjon i et ebolaområde krever flere fagspesialister enn helsepersonell og leger. Det er en forutsetning for en trygg operasjon at noen forebygger smittespredning der helsepersonellet jobber og bor.

Gjør helsearbeidet mulig

– Min jobb var å forebygge smitte i boligcampen i Mayamba, forteller Kleppestø. Det innebar bruk av all kunnskap en spesialrenholder har, med grundig vasking av alle tenkbare kontaktflater.

– Hvis én smittebærer tar på en flate som berøres av andre, kan det være nok til å spre smitte videre, forklarer Kleppestø. Hun var ikke direkte involvert i nødhjelpsarbeidet i felten, men hadde den bakgrunnen teamet trengte for å trygge oppholds- og boområdene.

– Når du først har kunnskapen som skal til for å

Haukeland universitetssjukehus i Bergen fikk i fjor høst i oppdrag av Helsedirektoratet å etablere og sende ut norske helseteam til innsats mot ebolaepidemien i Vest-Afrika. Fagfolk fra hele landet ble rekruttert.

I starten av desember kom de første norske helsearbeiderne fram til Camp Moyamba – leiren der de bor. Samme måned tok de imot pasienter i behandlingssenteret Ebola Treatment Center (ETC) i Moyamba, 120 kilometer sørøst for Freetown.

Behandlingssenteret er oppretta av det britiske Department for International Development (DFID), mens det blir drifta og ledet av Doctors of the World / Medicos del Mundo (Mdm).

hjelpe, er det godt å få bruke den til nettopp det. Vi som forebygde smitte gjorde det mulig for helsepersonellet å utføre sin viktige jobb, forklarer Kleppestø, men legger til at det er hverdagen også på Haukeland i Bergen.

– Også her må leger og helsepersonell vite at smittevern og renhold blir gjort skikkelig. Det er ikke alle som skjønner hvor nødvendig renhold er, men i mange tilfeller er det en forutsetning for at helsepersonell skal kunne gjøre jobben sin.

Foto: Eivind Senn

Foto: Eivind Senn

VIKTIG KUNNSKAP: Johanna Kleppstø er ekspert på renhold, en fagkunnskap som er en forutsetning for at leger og helsepersonell skal kunne gjøre jobben sin.

EBOLAEPIDEMIEN

- Vinterens ebolautbrudd har kostet mer enn 10.000 menneskeliv i Guinea, Liberia og Sierra Leone.
- Krisa er ennå ikke over, men i mars ble det fastslått at antall smittede går tydelig nedover.
- 300 helsearbeidere meldte seg frivillig til innsats da Norges engasjement startet i fjor høst. 110 ble rekruttert.
- Til sammen har Norge brukt en halv milliard kroner på ebolainnsatsen siden i fjor høst.
- Engasjementet vil vedvare i 2015, men i mars ble det besluttet at det norske helsepersonellet i Mayamba skulle returnere.

Jobbet og levde i en boble

Når vi møter Kleppstø, har hun vært hjemme noen dager, men hun har ennå ikke helt landet. Det er et stort sprang fra Sierra Leone og ebolaepidemi til hverdagen i Bergen.

– Vi levde i ei boble. Alt dreide seg om oppdragene fra morgen til kveld hver dag, sju dager i uka, forteller hun. I løpet av seks uker var hun aldri utenfor campen, annet enn under transport til og fra flyplassen.

– Det var strenge regler forbundet med å forlate området. Vi som ikke hadde oppdrag i felten, oppholdt oss inne. Hjelpearbeidere som jobbet ute, ble alltid underlagt øresjekk for å avdekke eventuell feber når de returnerte til campen. Ved mistanke om smitte hadde vi to isolasjonsbaser, der vi igjen hadde nye sett med rutiner for smittevern og renhold, forteller Kleppstø.

Utrygg følte hun seg aldri.

– Vi fikk all mulig informasjon før avreise. Det var aldri noe uklart, og vi hadde dessuten muligheten til å trekke oss når som helst dersom vi skulle ønske det, forteller hun.

Klar for ny innsats

Etter at Norge sendte første delegasjon med leger og hjelpearbeidere til Sierra Leone i vinter, har til sammen 110 leger, helsearbeidere og fagarbeidere gått i turnuser på seks uker i campen i Mayamba.

– Jeg er absolutt klar for å reise igjen dersom jeg blir spurt, enten det er til Sierra Leone eller andre steder, sa Kleppstø da Fagbladet møtte henne i mars. Senere samme måned vedtok imidlertid regjeringen i samråd med lokale myndigheter og FN, å redusere innsatsen. Antall smittede har nå gått tydelig ned, og det ble besluttet at norsk helsepersonell skal returnere fra Mayamba.

Han er uredd og utholdende og tåler ekstreme påkjenninger. Nei, vi snakker ikke om Jan Erik Skog, vi snakker om Ulrik – bikkja hans. De to har mye til felles.

Vaktbikkja

Jan Erik Skog

Alder: 70 år

Familie: Gift med Inger Lise, to voksne sønner, fire barnebarn og hunden Ulrik.

Yrke: Pensjonist, tidligere busselektriker i Oslo Sporveier.

Aktuell: Vinner av Fritt Ords pris 2015.

– **Jeg fikk ikke fred.** Jeg lå natt etter natt og grublet, sier Jan Erik Skog. Den nyslåtte vinneren av årets Fritt Ord-pris sitter ved kjøkkenbordet og skuer 15 år tilbake i tid. Til da det begynte å lukte råttent av ledelsen på jobben.

På det tidspunktet hadde busselektriker Skog jobbet 20 år i Oslo Sporveier, omtrent like lenge hadde han vært tillitsvalgt, og de siste årene hadde han også sittet som de ansattes representant i styret.

– Jeg varslet både styret og Oslo-politikere om kritikkverdige forhold, men det nyttet ikke. Selv ikke da vi kunne dokumentere overfakturering, smøreturer og kameraderi. Men motstanden gjorde meg bare staere og staere. Jeg visste jeg hadde rett, ville ikke gi meg.

Og Jan Erik Skog fikk rett til slutt. For å gjøre en lang og vond historie kort: Sist høst satt seks personer, deriblant Skogs tidligere sjef i Sporveisbussene, på tiltalebenken i Oslo tingrett, anklaget for å ha lurt til seg flere millioner kroner fra selskapets kasse. I sju lange uker fulgte Skog saken fra tilhørerplass. Bare én eneste dag forlot han rettssalen:

– Den dagen advokatene skulle holde sine prosedyrer og forsvare de tiltalte. Det gadd jeg ikke å høre på.

– *Hvordan var det å se dine tidligere sjef i øynene i retten?*

– De var ynkelige, men viste ingen anger.

Jeg har ikke mye sympati for slike folk. Når du tjener 1,6 millioner, har du råd til å gjøre opp regningene dine. Dette var samme folka som uten å blunke hadde sparket sjåfører som manglet noen kroner i veska.

Med domfellelse og Fritt Ord-pris kan Skog fastslå at det nytter å varsle. Men det er ingen lettveint vei.

– Jeg var et hår i suppa på arbeidsplassen. Det var ikke bare sjefene, men også flere kolleger som mente at jeg ødela hele Sporveien, at det var jeg som var problemet. Det var en psykisk belastning. Du får sår på sjela av slikt.

– Skulle tro du er paranoid, var det noen som sa. Også kona ba meg slutte å snakke så mye om det som skjedde. Folk orker ikke å høre om det, sa hun.

Prisen oppleves som en oppreisning og anerkjennelse av jobben han har gjort.

– Jeg ville ikke gjort noe annerledes i dag, men jeg skulle ønske at det fantes et varslingsombud eller en uavhengig advokat vi kunne gå til. Hvis du skal varsle om et korrupt direktørskikt, kan du ikke gå til toppledelsen.

I dag er varsleren pensjonist, men avgangen fra arbeidslivet ble ikke helt som han hadde ønsket seg. En kronglete og vond skulder var ikke det verste:

– Jeg hadde ingen framtid før uansett. Det var et slit å se toppledere gå rundt og glise. Etter hvert orket jeg ikke å gå på jobb,

og ble sykmeldt. Nå er treningssenteret Kondis blitt den nye «jobben».

Der møter du Jan Erik Skog hver eneste ukedag tidlig om morgenen.

– Kona jobber fortsatt, så jeg står opp og sørger for å få henne opp. Lager kaffe og smoothie før jeg forsvinner ut med treningsbagen og Ulrik i hælene.

Så er det body workout, kettlebell, stretch, spinning, core i to-tre timer etterfulgt av egentrening.

Hjemme på Høybråten bor Jan Erik Skog vegg i vegg med faren på 93. Her har de bodd siden 1951.

– *Hvilke drømmer hadde du for livet ditt i oppveksten?*

– Det var en sorgløs oppvekst, men jeg husker ikke at jeg hadde noen spesielle drømmer. På Høybråten var det ingen klasseskjeller den gangen, alle hadde det like godt – eller like dårlig, og halvparten av alle som bodde her var kommunister.

– *Var du en som sa fra om urett den gangen også?*

– Jeg har nok alltid vært kjapp til å si fra. Om det var mobbing, for eksempel. Jeg husker spesielt en ungarsk gutt som kom hit og som ble erta på skolen. I klassen hadde vi gutteklubben Varg, og vi sørget for å få ham med i klubben og få slutt på mobbingen.

Engasjementet sto høyt rundt kjøkkenbordet hjemme hos familien Skog. Far Ole var primus motor i heismontørenes fagforening, han var med og stiftet SF og sto på partiets første stortingsliste. Engasjementet gikk i arv:

– Jeg ble tent av EEC-saken og kampen mot atomvåpen på slutten av 1950-tallet. Jeg var med i NKU, senere aktiv i SV, men nå er det mange år siden jeg var partimedlem.

Yrkesskolen var et naturlig valg for gutta fra Høybråten på 50-tallet. Men eventyrlysten presset på under kjeledressen. Etter to år på billinja og avlagt fagprøve pakket unge Skog en liten pappkofert og satte seg på Stockholms-toget.

– Etter en natt på Frälsningsarméns hospits gikk jeg ut i byen for å søke jobb, og ble i Stockholm i to år til høyrekjøringen ble innført i 1967. Da parkerte folk de gamle bilene, og det ble lite å gjøre.

Tilbake i Oslo fikk han straks ny jobb i bilbransjen, men sluttet for å ta voksengym. Planen var å studere videre, men slik gikk det ikke.

«Det var ikke bare sjefene, men også flere kolleger som mente at jeg ødela hele Sporveien, at det var jeg som var problemet.»

– Jeg «måtte» gifte meg, slik vi måtte den gangen, og da hadde jeg ikke råd til å studere. I stedet ble det jobb. Etter en periode som taktekker begynte jeg i Sporveien, og det var da jeg for alvor kom inn i tillitsvalgsapparatet.

Harde tak og lange dager til tross, Jan Erik Skog er først og fremst familiemann.

– Jeg har vært heldig; vært gift i 45 år og har to flotte unger som har klart seg bra.

Tomrommet da sønnene flyttet ut var stort.

– Jeg ble helt rar. Men så var det noen som sa at jeg burde skaffe meg bikkje, så det gjorde jeg.

Ulrik er familiens tredje riesenschnauzer.

– Jeg går aldri ut uten ham, heller ikke når vi har ferie. Det gjorde vi en gang, og da dro vi hjem før tida. Nå er Ulrik med i bobilen enten vi ferierer i Norge eller i Europa.

Gratulasjonsbuketten på kjøkkenbordet er i ferd med å visne, men 200.000 kroner i prispenger er inne på konto.

– *Hva skal du bruke pengene fra Fritt Ord til?*

– Vi har det romslig økonomisk nå, så jeg har bestemt at 50.000 skal gå til Fagforbundet Oslos barneby i Murmansk.

Kanskje gir jeg bort mer, jeg har ikke bestemt meg.

– Vi er så bortsjemet her i landet. Nordmenn sitter i Spania og klager, og så fort de blir syke, kommer de hjem for å få stell og stemmer Frp... Vi må være mer takknemlig for det vi har. Vi har vunnet i lotto alle sammen – derfor blir jeg så forbanna over folk som har det godt, og som stjeler fra jobben sin.

STÅ SAMMEN FOR DE SOM IKKE FÅR LOV TIL Å STÅ SAMMEN.

FOLK
FORANDRER VERDEN

STØTT 1.MAI
AKSJONEN

Bare gjennom organisering kan folk få makt til å forandre sitt eget samfunn. For de trenger ytringsfrihet til å fortelle om problemene sine, forsamlingsfrihet til å diskutere dem og organisasjonsfrihet til å gjøre noe med dem.

SEND SMS «1.MAI» TIL 2160 (100 KR.)

Norsk Folkehjelp

Fagbladets ekspertpanel

Fagbladet viderefremidler spørsmål av allmenn interesse om tariffavtaler, arbeidslivs-saker og -lover, videreutdanning, LOfavør og Sparebank 1 til et ekspertpanel. Ekspertene i dette nummeret:

Magne Gundersen
Forsikring

Spørsmål angående LOfavør og Sparebank1.

Arne Bernhardsen
Arbeidsmiljø

Spørsmål om helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen.

Jorun Bjerke
Juss

Aktuelt lovverk, inkludert arbeidsmiljøloven og ferieloven.

Herdis Scärer
Tariff

Spørsmål som angår tariffavtaler og forhandlinger.

Vi har ikke anledning til å svare på henvendelser som vi ikke finner plass til i bladet. Hvis du får problemer på arbeidsplassen, ta først kontakt med lokal tillitsvalgte.

Arbeidstaker eller oppdragstaker?

SPØRSMÅL: Jeg har arbeidet som støttekontakt og avlaster for en liten gutt i snart fem år. Jeg har bedt kommunen om feriepenger, men har fått til svar at jeg ikke har rett til dette da jeg er oppdragstaker og ikke arbeidstaker. Kommunen viser blant annet til at de ikke legger seg opp i når og hvordan jeg utfører arbeidet og at avlastningen skjer i mitt eget hjem. Kan kommunen nekte å utbetale meg feriepenger?

M.T.

SVAR: For å få rett til feriepenger, må du anses som arbeidstaker etter ferieloven. Etter ferielovens § 2 er en arbeidstaker enhver som utfører arbeid i annens tjeneste. Det er altså ikke avgjørende om du betegnes som oppdragstaker i avtalen med kommunen.

Hvorvidt noen utfører arbeid i annens tjeneste eller ikke beror på en vurdering av flere momenter. Følgende momenter kan tale for at du skal regnes som arbeidstaker:

- Du har personlig arbeidsplikt, dvs. at du ikke kan bruke andre til

å utføre arbeidsoppgavene dine.

- Du har plikt til å underordne deg arbeidsgivers ledelse og kontroll av arbeidet, for eksempel ved at du har plikt til å levere inn rapport.

- Arbeidsgiver stiller til rådighet arbeidsrom, maskiner, redskap, arbeidsmateriale eller andre hjelpemidler som er nødvendige for å utføre arbeidet.

- Arbeidsgiver bærer risikoen for arbeidsresultatet, for eksempel dersom arbeidsgiver står ansvarlig overfor brukeren etter helse- og omsorgstjenesteloven.

- Du får vederlaget ditt gjennom lønn.

- Tilknytningsforholdet mellom deg og din arbeidsgiver er relativt stabilt og oppsigelig med bestemte frister.

For å gi deg et klart svar på om du er arbeidstaker eller ikke, er det derfor nødvendig å gå nærmere inn i din konkrete situasjon. Generelt har Høyesterett gitt tydelige føringer på at de aller fleste oppdrag innenfor

den kommunale helse- og omsorgssektoren skal løses med ansettelse som arbeidstaker og ikke oppdragstaker, se her Rettstidende 2013 s. 342 og 352. De aller fleste avlastere og støttekontakter vil omfattes av arbeidstakerbegrepet.

Du skriver at kommunen viser til at du ikke er arbeidstaker fordi de ikke legger seg opp i når og hvordan du utfører arbeidet som avlaster og støttekontakt. Jeg er uenig i dette. Det som tilsier at du er arbeidstaker, er hvorvidt du har et ansvar og en plikt til å underordne deg kommunens ledelse og kontroll, og ikke hvorvidt kommunen i ditt tilfelle har valgt å unnlate å styre og kontrollere det arbeidet du utfører som avlaster og støttekontakt.

At du utfører noe av avlastningen i ditt eget hjem, kan heller ikke være avgjørende for om du regnes som arbeidstaker eller oppdragstaker. Mange arbeidstakere utfører arbeid i sitt eget hjem. Det som imidlertid kan tilsa at noen ikke er arbeidstaker, er der formålet med oppdraget er å stille seg og sitt som omsorgsbasis over tid (der brukeren skal bli en del av familien), for eksempel i et beredskapshjem.

Jeg anbefaler deg å ta kontakt med din lokale tillitsvalgt for mer informasjon og bistand framover.

Jorun Bjerke, forbundsadvokat i Fagforbundet

Alene på tur – gjelder forsikringen?

SPØRSMÅL: Datteren vår på 18 år skal på sommerferie uten oss foreldre. Er hun da dekket av vår reiseforsikring?

J. N.

SVAR: Ja, så lenge datteren din har samme folkeregistrerte adresse som dere, er hun dekket av deres LOfavør reiseforsikring fram til hun fyller 20 år.

Et smart tips: Send med

henne en kopi av reiseforsikringsbeviset. Da er hun sikret raskere hjelp om noe skulle skje på reisen.

Magne Gundersen, forbrukerøkonom i Sparebank 1

Tillitsvalgte eller verneombud?

SPØRSMÅL: Vi har en gryende konflikt hos oss. Verneombudet krever å delta i omstillingsprosjektet, men det er den tillitsvalgte som har deltatt fra start. Vi vil helst snakke med én stemme. Hvordan forholder vi oss til dette?

B.O.

SVAR: Det er ikke et enkelt svar på det. Både hovedavtalen mellom partene og arbeidsmiljøloven inneholder bestemmelser som skal sikre deltakelse fra arbeidstakernes representanter så tidlig som mulig.

En god start er å sette seg ned sammen og finne ut av hvilke bestemmelser som gjelder, og ut fra det vurdere om det er et

privat-rettslig eller offentligrettslig forhold. Er det en omstilling som i sitt vesen først og fremst er en nedbemanning, så vil de aller fleste aktivitetene dreie seg om stillingsvern, diskusjon om utvelgelseskriterier, saklighetskrav, rettferdighet og rettshjelp til medlemmene. De tillitsvalgte har drøftingsrett og forhandlingsrett på slike spørsmål, og på disse områdene har ikke verneombudet noen opplagt rolle.

Samtidig viser det seg at arbeidsmiljøet i avdelinger og mellom dem som blir berørt av slike omstillinger, også blir

berørt. Enhver endring eller omstilling som får betydning for den enkeltes arbeidssituasjon er å betrakte som en arbeidsmiljø-

faktor som skal behandles som nettopp det, med risikovurdering før beslutninger blir tatt, med nødvendig involvering av de berørte, og at de sikres forsvarlig oppfølging og kompetanseheving (arbeidsmiljølovens § 4-2, andre og tredje ledd).

Da er det lett å se at verneombudet har sin opplagte rolle i prosjektet.

Selv om hovedavtalen sikrer de tillitsvalgtes rolle i alle saker, også arbeidsmiljø saker, er mitt grunnleggende syn at det er en fordel for arbeidstakerne om de tillitsvalgte og verneombudene blir enig om hvordan de skal klare å spille samstemt, og at de kan bruke ufravikelighetskravet når det er egnet, og forhandlingskortet når det passer.

Arne Bernhardsen,
redaktør i Gyldendal Arbeidsliv.

Politisk streik og tariffstreik

SPØRSMÅL: 28. januar streiket mange av forbundets medlemmer mot de foreslåtte endringene i arbeidsmiljøloven. Så vidt jeg har forstått var dette en såkalt politisk streik. Hva er egentlig forskjellen på en «vanlig» streik og politisk streik?

M.T.

SVAR: Det er noen grunnleggende forskjeller på en politisk streik og en tariffstreik.

Politiske demonstrasjonsstreiker er ikke regulert i lov- eller avtaleverket. Rettsgrunnlaget for slike streiker/aksjoner følger av rettspraksis fra Arbeidsretten.

Denne streikeformen kan benyttes om det er behov for å komme med en mest mulig kraftfull meningsytring.

Politisk streik retter seg mot politiske vedtak, forestående eller allerede besluttede vedtak.

For å kunne bli betraktet som en lovlig streik, må den politiske streiken være av kort varighet, være varslet på forhånd, og det er en forutsetning at formålet med streiken/aksjonen ikke er å framtinge forandringer i de tariffmessig ordnede forhold. En lovlig politisk streik må altså ikke ha som mål å påvirke egne lønns- og avtalevilkår.

Indirekte kan en politisk streik få virkning på lønns- og avtaleforhold, men den må ikke være en del av en bestående forhandling. For eksempel er det akseptert som lovlig å gjennomføre en politisk streik for å markere motstand mot endringer i sykelønnsordningen, mens en politisk streik for å markere misnøye med at bedriften går til nedbemanning, ikke er god tatt.

Deltakelse i politisk streik er, i motsetning til tariffstreik, frivillig.

Det leveres ikke plassfratredelse ved en politisk streik, dermed er deltakelsen fra medlemmene frivillig. Da Fagforbundet ikke kan pålegge sine medlemmer deltakelse, betales ikke streikebidrag.

Annethvert år forhandler Fagforbundet med arbeidsgiver om ny tariffavtale.

Normalt forhandler Fagforbundet om økonomiske justeringer året mellom til hovedoppgjør, forhandlinger som naturlig kalles mellomoppgjør.

Hvis Fagforbundet bryter forhandlingene eller forkaster forhandlingsresultatet på ett eller flere av tariffområdene, må forbundet følge bestemmelsene i arbeidstvistloven og hovedavtalene. Fagforbundet må ha

godkjenning fra LO for å gå ut i streik. Straks bruddet er et faktum, sendes det varsel om streik, plassoppsigelse, til arbeidsgivermotpart. Varselet omfatter hvilke virksomheter og antall arbeidstakere som tas ut.

Den aktuelle hovedavtale forplikter partene til å varsle disse oppsigelsene minst 14 dager før streik iverksettes.

Plassfratredelsen vil si at man forlater arbeidsplassen. Dette betyr at endelige navnelister leveres arbeidsgiver.

Alle medlemmer i Fagforbundet kan tas ut i streik innenfor det tariffområdet de tilhører. Arbeidstakere som blir tatt ut i streik, får ikke utbetalt lønn av arbeidsgiver, men Fagforbundet betaler streikestønning under arbeidsstans. Streikestønning er ikke skattepliktig inntekt.

Herdis Schärer, rådgiver i forhandlingsenheten

Utlysning av midler til

SOLIDARITETSARBEID 2015/2016

Den årlige avkastningen av Fagforbundets solidaritetsfond disponeres til inter-nasjonalt solidaritetsarbeid. Forbundets fagforeninger og fylkeskontor kan søke.

Tildeling fra fondet vil som utgangspunkt ikke overstige egne avsatte midler til prosjektet.

Målsettingen med tiltakene må være å fremme solidaritet med hovedvekt på å utvikle fagforeningsarbeid i andre land. Prosjektet kan ha til hensikt å gi selvhjelp i form av utvikling av arbeidsplasser, faglig tiltak, utvikling av faglige rettigheter, opplæring og faglig organisering.

Det kan gis støtte til:

- Prosjektutgifter
- Reise- og oppholdskostnader til prosjekter hvor samarbeidskontrakt allerede er inngått.
- Reise- og oppholdskostnader til studiebesøk for representanter fra mottakerorganisasjonen i prosjektlandet til Norge. Fagforbundets organisasjonsledd må være vertskap.

Søker må fylle ut søknadsskjema.

Budsjett vedlegges søknaden.

Førstegangssøkere må i tillegg vedlegge inngått samarbeidskontrakt med mottakerorganisasjon.

Søknadsskjema og retningslinjer for Fagforbundets solidaritetsfond fås ved henvendelse til:

Ingunn Eriksen, Tlf 23 06 46 16

e-post: ingunn.eriksen@fagforbundet.no

Søknadsfrist: 1. mai 2015

Søknaden sendes til:

Fagforbundet,
v/Ingunn Eriksen
Pb 7003 St. Olavs plass,
0130 Oslo

FAGFORBUNDET

Fagforbundets utdanningsstipend

Fagforbundets utdanningsstipend har som formål å støtte opplæringstiltak og kompetanseutvikling for yrkesaktive medlemmer.

Det gis ikke støtte til utgifter som medlemmet får dekket av andre, f.eks arbeidsgiver eller NAV.

Stipendordningen gjelder ikke lærlinger, elev- og studentmedlemmer. Likevel kan tidligere yrkesaktive medlemmer som går inn i en studiesituasjon og derved får redusert sin kontingent, søke stipend en gang pr. kalenderår.

Det kan søkes om støtte til:

- Utdanninger ved universiteter og høyskoler
- Utdanninger i videregående skole og grunnskole (ny sjanse)
- Etter- og videreutdanninger på ulike utdanningsnivåer
- Praksiskandidatopplæring
- Yrkesfaglige kurs
- Lese- og skrivekurs med data

Kategori 1: Alle typer grunn-, etter- og videreutdanninger på hel- eller deltid som er formelt kompetansegivende (eks. gir studiepoeng) eller har en varighet på 80 timer eller mer.

Det utbetales halvparten av egne dokumenterte utgifter. Det utbetales inntil kr. 12.000,- pr. kalenderår.

Kategori 2: Kortvarige yrkesfaglige kurs med en varighet på mindre enn 80 timer. Det utbetales halvparten av egne dokumenterte utgifter. Det utbetales inntil kr. 3.000,- pr. kalenderår.

Lese- og skrivekurs

Lese- og skrivekurs dekkes med inntil kr. 10.000,- inkludert datatekniske hjelpemidler pr. kalenderår.

Det kan søkes støtte til:

- Kursutgifter
- Eksamensutgifter
- Påkrevd materiell/utstyr (Kjøp av datatekniske hjelpemidler: 25% dekkes inntil kr. 2500,-)
- Merutgifter til opphold utenfor hjemmet (kun overnatting)

Følgende dekkes ikke:

- Tapt arbeidsfortjeneste
- Reiseutgifter
- Diett/mat

Det er krav om originaldokumentasjon på alle utgifter i tillegg til dokumentasjon på hva arbeidsgiver eller NAV dekker. Dersom disse ikke dekker noe, skal dette også bekreftes.

Søkere må ha vært yrkesaktivt medlem i minst seks måneder for å kunne søke om stipend. Det kan kun søkes om utdanningsstipend til en utdanning en gang pr. kalenderår. Søknaden må fremmes før utdanningen er avsluttet. Det behandles ikke søknader hvor egne utgifter er mindre enn kr. 1500,-.

Søknadsskjema og søkerveiledning finnes på www.fagforbundet.no eller ved henvendelse til Fagforbundet.

omtanke
solidaritet
samhold

FAGFORBUNDET

www.fagforbundet.no

«Fagforbundet vil bidra til å vidareutvikle fagskolane slik at dei kan levere relevant, etterspurd, yrkesfagleg kompetanse.»

Side 38

Seksjonsleiar Britt Silseth

Kontor og administrasjon

■ Ønsker at flere kjenner til yrket

Faggruppa for helsesekretærer jobber for at andre helsefaglige yrkesgrupper får økt forståelse for helsesekretærenes brede kompetanse. **Side 28**

■ Kvalifiserer for helsearbeid

Med egen veileder og godt samarbeid med Nav-kontoret håper sykehjemmet på Åsnes å sikre rekrutteringen av renholds- og helsefagarbeidere. **Side 30**

■ Vi treng fleire donorar

Listene over pasientar som ventar på nytt organ vert stadig lengre, skriv fokusforfattar Magne Stendal. **Side 36**

Foto: Thor Nielsen

Jobbhus inspirerer unge

I Trondheim har Nav med enkle midler klart å motivere ungdom som ellers ville falt utenfor, til å skaffe seg jobb eller gå på skole, og ikke minst klare seg selv. **Side 32**

Mosjon gjør oss mer produktive

En halvtimes spasertur midt på dagen gjør stillesittende kontoransatte i bedre humør.

Hvis du syns det er litt tungt å være på jobben, kan det være du burde få deg litt frisk luft, skriver forskning. no. Ny forskning viser at bare en halv times spasertur tre ganger i uka gjør deg mer fornøyd og mindre stresset.

Cecilie Thøgersen-Ntoumani, professor ved Curtin University i Australia, har undersøkt 56 ansatte ved University of Birmingham. Gjennom ti uker skulle de gå en tur på 30 minutter tre hverdager, samt to ganger i helgen.

Deltakerne rapporterte om følelsene sine gjennom en app. Deltakerne ble i mye bedre humør enn en kontroll-

gruppe. De opplevde også mindre nervøsitet. Ansatte som er mindre stresset og mer entusiastiske, er trolig mer produktive.

VeV

Meningsløst å melde avvik

En revisjonsrapport har påvist alvorlig svikt ved Oslo kommunes avvikshåndtering. Sykehjemsetaten ønsker derfor å bedre opplæringa av ansatte, sikre tilgjengeligheten til datasystemet Kvalitetslosen og skifte det ut så snart som mulig.

– Å bytte datastøttesystem løser ikke problemet, sier Ivar Johansen, bystyremedlem i Oslo (SV).

– Selve programmet er utmerket. Det egentlige problemet er at ansatte ikke gidder å bruke av sin knapt tilmålte tid til å legge inn avvik. Grunnen er at avvikene ikke blir fulgt opp, og det blir ikke satt inn tiltak for å lukke dem, sier Johansen.

KES

NY FAGGRUPPE

FØRSTE MØTE: Lisbeth Simonsen (f.v.), Anita Danielsen, Hege Hansen Bjerkan, Siv Kristin Korsvik og Oliv Lundeby (foran) møttes like før påske i Faggruppa for helsesekretærer.

Driftige helsesekretærer

Helsesekretærene mener deres kompetanse er for lite kjent. – Vi er utdannet for mange oppgaver som i dag blir utført av andre yrkesgrupper, sier Oliv Lundeby.

Faggruppa for helsesekretærer i Fagforbundet har hatt sitt første møte. Ved å gjøre den brede kompetansen, de mange muligheter på arbeidsmarkedet og de interessante arbeidsoppgavene bedre kjent, håper de at flere unge vil utdanne seg til autoriserte helsesekretærer.

– Mange steder synker antall søkere til denne utdanninga, og enkelte steder er utdanningstilbudet derfor lagt ned, forteller Oliv Lundeby, leder for gruppa.

Faggruppa håper den tendensen kan snus ved å informere om yrket og de varierte mulighetene en autorisert helsesekretær har.

Varierte oppgaver

– Vi er på sykehus og på flere ulike arbeidsplasser i kommunene, sier Oliv Lundeby. Selv arbeider hun både på helsestasjon og i psykiske helseteam.

«Mange steder synker antall søkere til denne utdanninga. OLIV LUNDEBY

Også Hege Hansen Bjerkan arbeider to steder; på to legesentre og i hjemmesykepleien. De tre andre medlemmene i faggruppa arbeider alle på sykehus; i Arendal, Kirkenes og Tromsø. To av

gruppas medlemmer har tatt eller tar videreutdanning som helsekoordinatorer.

Limet på arbeidsplassen

Faggruppa for helsesekretærer har som mål at andre helsefaglige yrkesgrupper får økt forståelsen for helsesekretærenes brede kompetanse.

– Vi har kompetanse til å utføre mange og varierte arbeidsoppgaver, og vi er limet i et helsefaglig miljø, sier Lundeby.

– Likevel har mange avdelinger og sentre unødvendig dyr administrasjon fordi leger og andre utfører arbeid som vi er utdannet til, legger hun til.

Tekst og foto:

KARIN E SVENDSEN

Kun sju prosent trives best i åpent kontorlandskap

Til tross for skiftende trender innenfor kontormiljø ønsker flertallet av oss å jobbe på egne kontorer.

3000 svensker som sa at de kan utføre en del av sine arbeidsoppgaver ved et skrivebord, ble spurt om hvor de helst ville jobbe. For 52 prosent er favorittplassen på kontoret i et eget rom. 16 prosent foretrakk et større rom med to–seks personer, mens 12 prosent ville jobbe på et hjemmekontor. Sju prosent trives best i åpne kontorlandskap, og bare tre prosent ville helst jobbe på kontoret i en loungelignende miljø med lenestoler, ifølge svenske Du & Jobbet.

Det er arbeidslivspanelet Manpower Work Life som står bak undersøkelsen, som også viser at mer enn halvparten jobber hjemme minst én gang i løpet av en måned. Blant ledere er det tre av fire som gjør det. De fleste jobben én–fem timer per uke hjemme.

En majoritet oppgir at de jobber mer effektivt på hjemmekontor. Det vurderes som den største fordelene med å jobbe hjemmefra. Ulempen er først og fremst at vi savner den sosiale småpratene og informasjonen du får på arbeidsplassen. Vi kjenner oss lett litt utenfor, ifølge undersøkelsen. ^{VeV}

Ulik innflytelse på sykehusene

To av tre tillitsvalgte på norske sykehus mener de jobber i et høyere tempo nå enn for tre år siden. Dette kommer fram i Fafo-rapporten Arbeidsmiljø i norske sykehus 2014, omtalt i Oslo legeforenings tidsskrift Journalen. Den bygger på en spørreundersøkelse blant ledere, verneombud og tillitsvalgte.

28 prosent av de tillitsvalgte sier at de i stor eller i nokså stor grad har innflytelse i omstillingsprosesser. Tilsvarende tall for verneombud og ledere er 31 og 60 prosent.

Over 40 prosent av dem som har vært gjennom endringsprosesser, svarer at det har medført nye krav. ^{KES}

Bedre sikkerhet i postloven

Det er gledelig å se at forslaget til ny postlov stiller strengere krav til informasjonssikkerhet i digitale posttjenester, mener Datatilsynet.

Datatilsynet tror bedre formulerte krav i ny postlov og dennes forskrifter vil øke sannsynligheten for at kravene følges. Mange har et betydelig beskyttelsesbehov når de benytter slike tjenester, og derfor er det positivt at myndighetene får utvidede muligheter til å følge opp disse. ^{VeV}

Stort behov for fagarbeidere

Næringslivet trenger fagarbeidere og folk med fagskoleutdanning, og ønsker opplæring på arbeidsplassen.

Mange bedrifter mangler kompetansen de har behov for, viser NHOs kompetansebarometer 2015. Seks av ti bedrifter har et kompetansebehov de ikke får dekket. 60 prosent av bedriftene trenger arbeidskraft med videregående yrkesutdanning, mens 50 prosent trenger folk med fagskoleutdanning.

– Bedriftene kjenner daglig at det er et misforhold mellom kompetansebehov og utdanningsvalg, ifølge NHO-sjef Kristin Skogen Lund.

Læring på arbeidsplassen

Ni av ti bedrifter ønsker å heve kompetansen til medarbeidere de allerede har. Kurs og utdanning på arbeidsplassen er den mest aktuelle formen for kompetanseheving.

Bedriftene er mindre innstilt på kompetanseheving utenfor arbeidsplassen, men 70 prosent mener at utdanninger

ETTERTRAKTET: Arbeidsgivere ønsker at fagarbeidere utdannes på arbeidsplassen.

på nett vil øke sjansen for at de tilbyr ansatte formell utdanning.

– Vi må legge til rette for at arbeidstakere får kontinuerlig kompetanseheving i løpet av arbeidslivet, mener Skogen Lund.

– Fagskolene til staten

Rett før jul overleverte Fagskoleutvalget en offentlig utredning til kunnskapsministeren. Overføring av eierskapet av fagskolene fra fylkeskommune til staten er et av forslagene fra utvalget.

Fagskoleutdanninger er korte yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Fagskolene tilbyr yrkesutdanninger, for eksempel teknisk industri, helsesektoren og sjøfartsnæringen.

– Det er i dag en økende andel av befolkningen som ønsker og trenger utdanning ut over videregående opplæring. En fagskoleutdanning kan være et riktig valg for svært mange, mener kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Tekst: **VEGARD VELLE**

Lærer norsk på jobb

Karin Alice Mikkelsgård fra Nav er ukentlig innom sykehjemmet for å snakke med arbeidsgiver, veileder og innvandrere som deltar i introduksjonsprogrammet. Ni renholdere og helsearbeidere har hittil fått opplæring på Åsnes sykehjem.

Tekst: KARIN E. SVENDSEN Foto: ERIK M. SUNDT

Belethe Negash Gebreselassie (28) ønsker jobb, inntekt og en plass i lokalsamfunnet. Åsnes kommune trenger flere helsefagarbeidere. Sykehjemmet og Nav-kontoret samarbeider for at han lærer norsk og helsefag.

Karin Alice Mikkelsgård, programrådgiver på Nav, besøker jevnlig innvandrere som deltar i introduksjonsprogrammet. Åsnes sykehjem på Flisa i Hedmark har egen veileder og har tatt imot mange språkpraksiselever.

– Dette er et samarbeid med bare vinnere, mener Heidi Gjerdrum. Som virksomhetsleder ved Åsnes sykehjem på Flisa er hun fullt klar over at kommunen sannsynligvis vil mangle 25 helsefagarbeidere allerede i 2020. Hun er derfor glad for samarbeidet med det lokale Nav-kontoret som hittil har resultert i sju nye assistenter på en sengeavdeling og to på renhold.

Noen av dem som har vært på sykehjemmet som språkpraksiselever, tar nå utdanning som helsefagarbeidere. Og nesten alle arbeider her i ferier og helger.

– Må egne seg

Før deltakerne i introduksjonsprogrammet kommer ut på en arbeidsplass for å få praksisnær språkopplæring, har de om lag et halvt års norskundervisning bak seg.

– Vi har også mange samtaler før de får en plass på sykehjemmet. Jeg må bli kjent med hver enkelt for å finne ut om de virkelig er motivert for helsesektoren, og om de er personlig egnet til å arbeide her.

Når de først har fått plass som språkpraksiselever, får de hyppige besøk av programrådgiveren.

TETT OPPFØLGING: – Jeg har hyppige møter med deltakerne i introduksjonsprogrammet. Veien videre er alltid et tema, sier Karin Alice Mikkelsgård.

– Jeg besøker dem på arbeidsplassene en gang i uka fra begynnelsen, senere hver tredje uke, forteller Karin Alice Mikkelsgård. Hun understreker at hver enkelt innvandrер får individuell og fleksibel oppfølging. Dermed varierer oppfølgingen avhengig av behovene.

Tar vare på motivasjonen

Karin Alice Mikkelsgård jobber med språkopplæring og har også samtaler med deltakerne i introduksjonsprogrammet for å forsikre seg om at de får god veiledning, at de bevarer motivasjonen og for å finne en egnet vei videre.

– Motivasjonen hos deltakerne er mest sårbar i begynnelsen. Derfor er det viktig at arbeidsplassen tar ansvar. Om den faste veilederen har fri en dag, er det for eksempel viktig at en annen stepper inn slik at

«Vi trenger flere kvinner og menn til omsorgsyrkene.»

VIRKSOMHETSLEDER HEIDI GJERDRUM.

deltakeren ikke bare blir overlatt til seg selv og ikke får den opplæringen han eller hun har krav på.

Ett gjennomgående tema i samtalen mellom programrådgiveren og deltakerne, er planer og muligheter etter introduksjonskurset.

– Jeg håper at det blir satt i gang et assistentkurs for innvandrere fra høsten. Noen av dem som har lyst å bli helsefagarbeidere, er ennå ikke klar for å lese det omfattende pensumet på norsk. For dem ville det ha vært fint å kunne ta et kurs på et litt lavere nivå først.

– De kan omsorg

Hjelpepleieren Anne Grethe Flissundet har videreutdanning i veiledning og er den som følger språkpraksiselevne som kommer inn på sykehjemmet. Hittil har hun fulgt sju språkpraksiselever i tilknytning til introduksjonsprogrammet for minoritets-språklige, de fleste fra Eritrea og Somalia.

– Når de kommer hit, er de helt blanke på helsefag. Men mange har levd i en storfamilie hvor alle tar vare på sine. Omsorg er derfor en mer selvfølgelig del av hverdagen for dem enn for mange nordmenn, tror hun.

Veilederens erfaring er at språkpraksiselevne fort klarer det praktiske, men trenger lengre tid på å lære seg språket.

Fra begynnelsen av språkpraksisen går veilederen sammen med eleven hele arbeidsdagen.

– Vi prater mest mulig. I starten er det mye jobb, men etter hvert er det en lettelse for avdelinga. Den første tida serverer vi mat og kaffe sammen, etter hvert gjør de det alene, og når de kjenner pasientene godt, er de også med på stell.

Karin Alice Mikkelsgård kan fortelle at sykehjemmet er blitt en populær arbeidsplass.

– Nye innvandrere hører om gode erfaringer fra andre som allerede har vært her, sier hun.

STOLT OG SELVSTENDIG: Beletse Negash Gebreselasie fikk sommerjobb allerede ett år etter at han hadde begynt som språkpraksiselev på sykehjemmet på Åsnes.

INKLUDERT I ÅSNES

Åsnes kommune i Hedmark har i overkant av 7500 innbyggere. Kommunen er en IA-virksomhet.

Åsnes sykehjem har fire sengeavdelinger med til sammen 92 sengeplasser. De har eget kjøkken, renholdsavdeling med vaskeri, arbeidsstue og merkantilavdeling. Sykehjemmet har 175 fast ansatte fordelt på 117 årsverk.

Når voksne innvandrere har bosatt seg i en norsk kommune, har de rett og plikt til å gjennomføre et introduksjonsprogram over to år. I programmet inngår opplæring i norsk og samfunnskunnskap pluss opplæring i arbeid. Deltakelse i programmet kan forlenges med ett år.

Deltakere over 25 år har en månedlig skattbar inntekt på nesten 15.000 kroner.

Åsnes tilbyr språkopplæring så fort innvandrere flytter dit. Om lag 60 innvandrere mellom 17 og 45 år har gjennomført introduksjonsprogrammet i løpet av de siste ti årene. Kommunen har til enhver tid mellom 15 og 20 deltakere i introduksjonsprogrammet, de fleste fra Eritrea, Somalia og Syria.

* Fase 1: Søvn
Fase 2: Søvn
Fase 3: Søvn og Kroppen gir
dagens 98 kjerne
Fase 5: Den sovende drømme
Pulsen øker, O2, hypoksi
* Det er viktig med 7-8 timer søvn
Høle mange årer
* Mangol på søvn vil redusere
og du vil bli veldig slapp

MÅ FØLGE MED:
– Noen av ungdommene sliter med døgnrytme. De trenger å lære seg tidsstyring, forteller veileder Yogeswaran Sivapragasan.

JOBBHUSET SØR I TRONDHEIM

- Et tilbud til ungdom i alderen 18–25 år som er passive, har avbrutt skolegang, manglende arbeidserfaring, psykiske lidelser eller rusproblemer.
- Alle ungdommer som søker sosialhjelp fra Nav vurderes i forhold til å møte på Jobbhuset. Også personer med arbeidsavklaringspenger, dagpenger eller uten ytelser kan vurderes.
- Alle ungdommer som søker sosialhjelp eller arbeidsavklaringspenger hos Nav får tilbud om å møte på Jobbhuset.
- Kurset varer i fire uker, tre dager i uken, fire timer om dagen, i alt tolv samlinger.
- Undervisningen er gruppebasert. Blant temaene er CV, jobbsøknad, jobbintervju, hvor finner vi jobbene, ernæring, søvn, fysisk aktivitet og personlig økonomi.
- Startet høsten 2013. Har svært gode resultater. Etter kurset går to av tre videre i skole eller jobb.

NY START: – Jeg trodde jeg skulle få opplæring. I stedet ville bedriften jeg skulle late som jeg var fullt faglært, forteller Rino Halvorsen.

Får unge Nav-brukere I ARBEID

Fins det noen oppskrift på hvordan du kan få en gjeng trøtte og desillusjonerte ungdommer i arbeid? Nav Heimdal og Nav Lerkendal har klart det på Jobbhuset.

Tekst: VEGARD VELLE Foto: THOR NIELSEN

Ti våkne ungdommer møter i dag opp på Jobbhuset på Heimdal. Yogeswaraw Sivapragasan underviser dem om ernæring og søvn. Rundt halvparten av de påmeldte har møtt opp.

I tillegg til å være veileder på Jobbhuset, jobber Sivapragasan med kvalifiseringsprogrammet til Nav Heimdal.

– Vi er nødt til å ta deltakerne på alvor. Vi spør dem om drømmejobben deres, samtidig som vi vurderer de kortsiktige mulighetene deres, forteller han.

Positivt å oppsøke Nav

Enkelte av ungdommene har meldt seg frivillig. Men de fleste har blitt bedt av Nav om å delta, som en motytelse mot økonomisk sosialhjelp. Da er det Nav-kontoret, som etter en kartlegging, har ment at de kan trenge litt hjelp til å komme i gang med framdriften i livene sine. Målet er at ungdommene får seg jobb og nettverk.

– Det er positivt at de kommer og søker om sosialhjelp, for da kan vi stille krav, mener Jannicke Sundli, også hun er veileder og ansatt ved Nav Lerkendal.

Enkelte blir ikke vurdert som aktuelle, for eksempel om de er svært syke, om de er på jobbklubb eller i arbeidsretta tiltak allerede, eller om de har utdanning og mest sannsynlig klarer seg godt på egen hånd.

Trøtte morgenfjes

– Vår jobb er å motivere deltakerne til å ville skaffe seg en jobb, forteller Sundli. I løpet av de fire ukene kurset varer blir lederne godt kjent med dem.

Kurset foregår tre dager i uken, fra klokka 10 til 14, med lunsj midt på dagen som bonus. Blant temaene Jobbhuset tar opp, er CV, jobbsøknad, jobbintervju, hvor finner vi jobbene, ernæring, søvn, fysisk aktivitet og personlig økonomi. Underveis kommer det også arbeidsgivere som forteller om sine forventninger til arbeidstakerne.

– Mange av ungdommene sliter med døgnrytme og stiller med trøtte ansikter på morgenen. De trenger å forstå tidsstyring, forteller Yogeswaraw Sivapragasan.

Noen av ungdommene er forknytt i starten, men tør opp og hever hodet etter hvert. Andre tror de er verdensmestre.

Nedtoner plikt- og maktforholdet

På Jobbhuset starter veilederne med å fortelle ungdommene at de vil bli stengt inne i fire uker. Deretter prøver de å lirke ut av dem hvilke ressurser de har. De prøver å skape en trygg og positiv atmosfære.

Mye av kursingen handler om bevisstgjøring, om at ungdommen selv må finne ut hva han eller hun har lyst til å gjøre. Ofte viser det seg at ungdommene har ferdigheter de selv ikke har tenkt på, som at de mestrer ulike dataprogrammer eller datasystemer fra butikk eller sykehjem.

– Vi prøver å ha minst mulig skole, og vi ønsker ikke å bli oppfattet som moralistiske. Ofte setter vi to og to til å reflektere rundt et tema, som de oppsummerer for gruppa etterpå, forteller Øyvind Spjøtvold, veileder og ansatt ved kvalifiseringsprogrammet til Nav.

– Noen er skeptiske til Nav, som de kan har >>

GODE TIPS: Veileder Yogeswaraw Sivapragasan forteller ungdommene hvor viktig det er med gode kost- og søvnvaner.

dårlige erfaringer med fra før. Vi blir kjent med ungdommene på en helt annen måte enn i resten av Nav-systemet. Kontakten har en uformell karakter, og vi nedtoner plikt- og maktforholdet, sier han.

Angst og komplekser

For å styrke den uformelle karakteren, har de valgt å legge Jobbhuset vekk fra det ordinære Nav-kontoret. I lunsjen kan de voksne kurslederne og ungdommene snakke om fritida og hva ungdommene har gjort i helga. Ungdommene hjelper gjerne hverandre med tips og innspill.

De sosiale relasjonene er gull verdt, mener Yogeswaraw Sivapragasan.

Enkelte av ungdommene har skapt seg et kjekt image, som dekker over angst og komplekser og som hindrer dem i å komme seg videre. Den sosiale relasjonen er ikke minst viktig når rådgiverne skal følge opp ungdom-

mene etter kurset. Når de kjenner hverandre fra før, er det lettere å vite hvordan de senere kan hjelpe dem med skreddersydde tiltak.

Ikke sjelden har ungdommen et urealistisk bilde av hvor lett det er å få seg jobb. Derfor trenger de ofte både veiledning og realitetsorientering.

Sliter med uheldig sosial arv

– Det er ikke bare-bare å få seg jobb i en butikk, slik enkelte forestiller seg. Også her stiller mange arbeidsgivere formelle og personlige krav, sier Spjøtvold.

De stedene det er størst tilbud av jobber er for tiden innen salg/dørsalg og som servitør.

UNGE UTEN ARBEID OG SKOLE ER IKKE LATE

Personlige nederlag gjør at unge faller utenfor, konkluderer rapport.

Unge Nav-brukere får ofte stempel som «NAVere», men en undersøkelse gjort av Sintef finner ikke holdepunkter for at disse ungdommene er late og viljeløse.

Sintef publiserte i fjor forskningsrapporten *Utfordringer med ungdomssatsingen i Sør-Trøndelag*.

Rapporten bygger på intervjuer med nærmere 100 ansatte fra samtlige Nav-kontor i Sør-Trøndelag, samt en spørreun-

dersøkelse blant nesten 600 unge brukere (16–29 år) som antas å kreve spesiell innsats for å komme ut i arbeidslivet eller tilbake til skolebenken.

Dårlig mestringsfølelse

Ifølge rapporten er hovedproblemene dårlig selvfølelse, sosiale problemer, psykiske problemer, ensomhet, manglende motivasjon og generelt dårlig mestringsfølelse etter mange nederlag.

Minst en av fem antas å ha så store helseproblemer at de verken kan arbeide eller gå på skole. Sannsynligvis er andelen

høyere, siden de sykeste ofte lar være å svare på slike undersøkelser.

Skolen må være mer aktiv

Forskerne bak rapporten mener de unge må følges opp lenge før de kommer til Nav. De foreslår følgende tiltak:

- Grunnskolen bør utvikles for å gi bedre kompetanse til flere.
- Praksisbrevordningen må styrkes. Ordningen gir faglig svake elever muligheten til å fullføre deler av læreplanen eller få større deler av opplæringen i bedrift.
- Nav bør bidra med sin

kompetanse og erfaring. Nav-kontorene bør i større grad spesialiseres på formidling til ordinært arbeidsliv, for eksempel gjennom et døgnbasert lærings- og mestrings-tilbud, der Nav samarbeider med kommunene.

- Arbeidsgivere, særlig de offentlige og de store private virksomhetene, bør i større grad komme på banen for unge som trenger arbeids- trening.

Jobbhuset får ros

– At mangel på lærlingplasser gjør at unge havner på Nav, er

En del av ungdommene sliter psykisk og isolerer seg selv foran PCene sine. Enkelte får ingen støtte hjemmefra, andre er overbeskyttet, atter andre sliter med en uheldig sosial arv, der også foreldrene sliter på ulike måter. Flere av ungdommene har mislykkes i skolesystemet. Da får Nav sosiale problemer i fanget, som burde vært tatt tak i tidligere.

Ta ansvar for eget liv

Sivapragasan og de andre kurslederne bevisstgjør ungdommene på at det de gjør i de våkne 16 timene av deres døgn i dag, er avgjørende for hvor de står om noen uker eller måneder.

Resultatene fra kurset taler for seg: To av tre fortsetter i jobb eller på skole. Deltakerne har fått jobb ved Eplehuset, på Big bite, som make-up-artist, rørlegger eller Harley Davidson-mekaniker.

– Det stilles krav fra alle kanter, fra skole, venner, familie og ikke minst fra Nav, som kan være litt for flinke til å finne løsninger for folk. Men vi prøver å få dem til å ta ansvar for sine egne liv, sier Sivapragasam.

Han mener at ungdommene tåler å bli presset hvis den gode relasjonen er på plass i utgangspunktet.

VIL TJENE PENGER SELV

Rune Breiset (t.v.) tok fagbrev som isolatør, men fant ut at yrket ikke var noe for ham. Rino Halvorsen var uheldig med arbeidsgiverne.

– Det er ikke noe særlig å mistrives i jobben sin. Jeg fikk etter hvert angstproblemer og tok kontakt med Nav, forteller Rune Breiset. Aller mest har Breiset lyst til å bli pilot.

– Akkurat som andre liker biler, blir jeg fasinert av fly, forteller han.

En annen kursdeltaker er Rino Halvorsen (24). Han skulle jobbe som hjelpearbeider for rørlegger, på vei til et fagbrev. Men var uheldig med arbeidsgiverne.

Den første bedriften ble nedlagt etter kort tid. Den neste permitterte de ansatte, og den tredje satte Halvorsen til å jobbe som om han var fullt utdannet rørlegger, han fikk til og med ansvaret for en lærling. Det gikk ikke bra.

– Jeg trodde jeg skulle få opplæring.

I stedet måtte jeg late som om jeg var fullt faglært overfor kunder. Jeg ringte til sjefene for å få hjelp, men de hadde ikke tid. Til slutt fikk jeg nok og sluttet.

Halvorsen har fremdeles lyst til å bli rørlegger, helst i et større firma.

Begge er fornøyd med hjelpen de får på Jobbhuset.

– Nå ser jeg ikke så mørkt på ting lenger. Det er bra å komme i aktivitet igjen etter sykmeldingen, sier Breiset.

– Jeg ønsker å slippe å være i Nav, men heller tjene penger selv, sier Halvorsen.

en enorm ressursløsning. Det må gis bedre incentiver til arbeidsgivere. Myndighetene må systematisk identifisere årsakene til at særlig kommunene tar inn for få lærlinger og utvikle bedre virkemidler for å få dem til å ta inn flere, sier prosjektleder og seniorforsker ved Sintef, Solveig Osborg Ose, til Aftenposten.

Forskerne ser det som et stort problem at Nav ofte kommer for sent på banen med hjelp til unge som har havnet utenfor. Da må det ressurskrevende tiltak til for å lykkes.

Rapporten peker på Jobbhuset i Trondheim som et godt eksempel på tiltak som fremmer mestringen hos de unge.

«Mamma er borte. Ho er ikkje her i lag med meg. Ho kunne ikkje bli med heilt fram dit eg skulle i dag. Ho sit i ein stol, og døra inn dit eg skal er for smal for denne stolen. Men ho kunne ha blitt med fram til døra.»

Eva Spirdal-Jacobsen

Sivilarkitekt og med i Fagforbundets faggruppe for høgskoleutdannede i teknisk sektor (HIT).

Vil du holde mor ute? *Universell utforming er for deg og meg*

I dette diktet peker forfatteren Kjersti Kolbotn på hva som bidrar til at mor oppleves som funksjonshemmet. Døra hun måtte gjennom var for smal for stolen hennes. Kunne dette vært unngått? Ja, det kunne det, men denne dagen var hun funksjonshemmet – fordi gapet mellom det samfunnet krevde og det hun kunne klare, var for stort.

Begrepet universell utforming blir ofte brukt i politiske dokumenter, regelverk og retningslinjer. Det kan defineres slik: Universell utforming er utforming av produkter, tjenester og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og spesiell utforming.

Universell utforming er når alle kan bruke den samme løsningen, alle kan gå inn hovedinngangen, følge den vanlige passasjerstrømmen til transportmidlene, bruke selvbetjeningsautomater og datautstyr.

Personer med en funksjonshemming er ofte ekskludert fra deltakelse i samfunnet fordi de ikke får tilgang til informasjon, utdanning, bygninger eller omgivelser. I NOU 2001: 22 Fra bruker til borger pekes det på at universell

utforming skal inngå som en naturlig del av samfunnsplanleggingen slik at samfunnet blir utformet for alle.

Universell utforming har blitt en strategi for å planlegge og utforme det fysiske samfunnet slik at alle har like muligheter til å delta uten å bli hindret av fysiske barrierer.

Designere har alltid brukt modeller for å skape boliger, produkter og bygninger. I virkeligheten fins det ikke to mennesker som er like. Noen er bevegelseshemmet,

Universell utforming har kommet for å bli, og ingen vil lenger holde mor ute.

miljøhemmet, synshemmet, orienteringshemmet, hørselshemmet eller lese- og skrivehemmet.

En eller annen gang i livet kan vi alle få behov for universell utforming. Bruker du briller, drar på en tung koffert eller barnevogn, bruker krykker på grunn av en gipset fot, eller strever du med en tung handlevogn? Det som i utgangspunktet er tiltenkt noen få, kan også komme godt med for andre.

Vi har ulike forutsetninger, men like rettigheter til å delta i samfunnet. Praktisk og fysisk tilrettelegging åpner for deltakelse på så like premisser som mulig, for å unngå at noen blir stoppet i døra.

Det er behov for universell utforming langt flere steder enn der hvor en rullestol ferdes. La meg nevne noen eksempler:

- **Bevegelseshemming:** trinnfrie innganger, bredde og lengde på gangveier og snuarealer, sikthøyde på skranke, håndlist i trapp.
- **Synshemming:** veifinning, orientering, planløsning, lysforhold, kontraster, skilting.
- **Hørselshemming:** lydforhold, romgeometri, støyhindring, akustikk, teleslynge.
- **Følsomhet:** materialer, lufteanlegg, beplantning, forurensning, kosthold.
- **Forståelsesnedsettelse:** varselsmerking, advarselskilt, store taster, blindeskrift.

Lik adgang for alle kan innebære å fjerne terskler, bedre belysning, inngangspartier, ramper, materialer eller ventilasjon. Det kan være å sette inn heis, montere teleslynger, tilpasse skrift på skilt og knapper

colourbox.com

på apparater slik at alle kan bruke dem, tilpasse offentlig informasjon på nett, øke skriftstørrelsen i menyer og vedlikeholde offentlig eiendom og arealer.

Spesielle løsninger kan bidra med tilgjengelighet, men universell utforming er design for alle. En slik tankegang bidrar til god samfunnsøkonomi, fordi den ordinære løsningen er tilpasset alle slik at spesialtilpasninger blir overflødige.

Planleggere, arkitekter, ingeniører og designere har et spesielt ansvar for å kjenne til hvilke funksjonskrav som må stilles for at alle skal være velkommen inn i samfunnet. Det er også særdeles viktig at de ansvarlige for forvaltning, drift og vedlikehold får nødvendig kunnskap om meningen og innholdet i begrepet universell utforming. Da kan vi unngå situasjoner som at den nyinnkjøpte flaggstanga plasseres midt

i en ledelinje, eller at all vintersnøen samles på handikapparkeringen.

I 2009 ble universell utforming for første gang tatt inn i formålsparagrafen til plan- og bygningsloven sammen med behovet for å ta særlig hensyn til dem som krever spesiell tilrettelegging i planprosesser, slik som barn og unge. I samme lov § 5 stilles også krav om medvirkning fra disse gruppene.

Det stilles nå krav til universell utforming på alle forvaltningsnivåer. Kommunene bør ha vedtatt kommuneplan med retningslinjer for universell utforming innen 2015. All eksisterende IKT for allmennheten skal være universelt utformet fra 2021. Regjeringens visjon er at Norge skal være universelt utformet innen 2025. Dette er et ambisiøst mål, men fullt mulig å få til.

Her finner du mer informasjon

Det fins mye informasjon om temaet i tillegg til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, regjeringens handlingsplan for økt tilgjengelighet, TEK10 og flere nye norske standarder for boliger og offentlige bygg. Mange offentlige etater har egne sider om universell utforming:

Direktoratet for byggekvalitet, dibk.no
husbanken.no
riksantikvaren.no
statsbygg.no
vegvesen.no
kartverket.no
regjeringen.no

Prøv selv med søket Fagforbundet universell utforming på nett.

Arbeidslivets utdanning

Alle oss som heier på fagskolen er inne i ei spennande tid. Fagforbundet har jamt og trutt arbeidd for at fagskole skal bli ein mogleg utdanningsveg for våre medlemmer.

No ser det ut til at vi har mange med oss:

- Eit offentleg utval har lagt fram ei utgreiing som slår fast at fagskolen er eit attraktivt utdanningsval.
- LO og NHO meiner at fagskolen er arbeidslivets utdanning.
- Fagskolen skal, som ledd i omdømmebygging, omtalast som høgare yrkesfagleg utdanning i framtida.
- Kunnskapsministeren har uttalt at 2015 skal vere fagskolens år.

I den offentlege utgreiinga «Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg» er fagskolen plassert på nivået over vidaregåande fag- og yrkesopplæring og er ei høgare yrkesfagleg utdanning.

Utvalet peiker og på utfordringar framover; som fagskolens uklare plass og svake status i det norske utdanningssystemet, som arbeidslivets manglande eigarskap til fagskolane, som behovet for å styrke

” Fagforbundet vil bidra til å vidareutvikle fagskolane slik at dei kan levere relevant, etterspurd, yrkesfagleg kompetanse.

kvaliteten og at det er utilstrekkeleg finansiering gjennom eit lite tilfredsstillande finansieringssystem.

Fagforbundet skal gjera sitt og følgje opp utgreiinga.

Vi skal vera representert i styrer og fagråd for fagskolane, og vi skal støtte samarbeidet med arbeidslivet slik at dei uttalde kompetansebehova både i privat og offentleg sektor blir teken omsyn til.

Fagforbundet vil bidra til å vidareutvikle fagskolane slik at dei kan levere relevant, etterspurd, yrkesfagleg kompetanse. Fagforbundet ønskjer seg tilbod innafor alle seksjonsområda, til dømes for tilsette i arkiv.

Eg set min lit til at kunnskapsministeren sine lovnader er meir enn ord, og eg lover at Fagforbundet skal halde saka varm.

Britt Silseth

Britt Silseth

Personalseminar

Fagforbundet inviterer til personal- og HR-seminar 28. mai i Oslo.

Samlingen er et tilbud til Fagforbundets medlemmer som jobber eller har interesser innenfor personal og HR. Temaer vil være mobbing på arbeidsplassen, inkludering av personer med multikulturell bakgrunn, varsling og avgjørende samtaleverktøy. VeV

Fagforbundets IKT-konferanse

Fagforbundets IKT-konferanse vil bli avholdt på Høgskolen i Gjøvik 20.–21. mai. Konferansen tar for seg temaer som digital utvikling, læring, IKT-ledelse, sikkerhet og framtidig IKT-kompetanse. VeV

Hvordan formulere deg bedre

Hvordan kan du få fram budskapet bedre?

Faggruppe kontor i Fagforbundet inviterer i samarbeid med Fagakademiet til skrivekurs – praktisk opplæring i

hvordan du bedre kan formulere deg. Målgruppa er saksbehandlere og andre som skriver utredninger, vedtak, brev og e-poster. Kurset foregår i Oslo 4. juni. VeV

Yrkesfag under lupa

No skal relevansen av alle dei ni yrkesfaglege utdanningsprogramma på vidaregåande nivå bli vurderte. Rådgjevar Tonje

Thorbjørnsen i Fagforbundet har sidan august vore leiar for Fagleg råd for helse- og oppvekstfag (FRHO). Det er dette rådet som skal gå gjennom

alle faga som byggjer på Vg1 helse- og oppvekstfag. Rådet skal sjå på struktur og innhald i alle faga.

I fjor arbeidde FRHO særleg med helsearbeidarfaget og helsesekretærutdanninga.

– For helsesekretærutdanninga er det fleire utfordringar, men det er særleg eit problem at elevane får liten praksis,

seier Thorbjørnsen.

Det er Utdanningsdirektoratet som har gitt rådet i oppdrag å vurdere desse utdanningstilboda.

Rådet skal også vurdere om det er

behov for fagbrev på nye områder, til dømes innafor folkehelse.

Samstundes skal uavhengige arbeidsgrupper vurdere om utdanningane er i tråd med arbeidslivets behov. KES

Foto: Per Flakstad

LO Ingeniør-konferanse

Fagforbundet og resten av LO Inviterer til LOs første konferanse for ingeniører den 6. mai i Oslo. Temaer er framtidens byer, klimautfordringar og infrastruktur. Konferansen er gratis for LO-medlemmer og avholdes på Hotel Royal Christiania. VeV

KOMMUNEREFORMEN

– Større ulikhet mellom STORE og små kommuner

Sandnes-ordfører Stanley Wirak (Ap) slakter regjeringens forslag til hvilke oppgaver kommunene skal få etter kommunereformen.

Tekst: SIMEN AKER GRIMSRUD

Han er ordfører i en kommune med drøyt 73.000 innbyggere. De siste årene har diskusjonene om en ny stor-kommune på Jæren, som både omfatter Stavanger og Sandnes, gått høyløst for seg. Sandnes-ordfører Stanley Wirak har lenge vært skeptisk.

Han ble ikke mer optimistisk etter at Jan Tore Sanner og Erna Solberg la fram stortingsmeldingen om hvilke oppgaver de nye storkommunene bør få.

– Hvis noe skulle gjøres, måtte det være å flytte oppgaver og makt fra Oslo til distriktene. Det ser jeg lite til i denne meldingen. Det eneste den gjør er å svekke fylkeskommunen, og styrke noen få storkommuner, mener Wirak.

Frykter a- og b-kommuner

– Dette vil være den største samlede flyttingen av oppgaver til kommunene noensinne. Vi ønsker sterkere lokalsamfunn og kommuner med flere oppgaver som kan gi innbyggerne bedre tjenester. Innbyggerne får

Foto: Arbeiderpartiet

SKEPTISK: Ordfører i Sandnes, Stanley Wirak, er åpen for debatt om kommunesammenslåing, men er skeptisk til en storkommune med over halvparten av innbyggerne i Rogaland.

best hjelp når kommunene kan se helheten i behovet, sier Erna Solberg i en pressemelding.

Sandnes-ordføreren frykter imidlertid at en reform som gir store kommuner oppgaver fylkeskommunen tidligere hadde, vil skape a- og b-kommuner. Regjeringen foreslår blant annet at kommunene kan få ansvaret for tannhelsetjenesten, videregående skoler og fylkeskommunal kollektivtransport, hvis de er store nok.

– Her i Rogaland vil en storkommune på Jæren ha 60 prosent av befolkningen. Da kan du like gjerne legge ned fylket. Makten blir flyttet til én storkommune.

Ønsker ansvar for barnevern

At regjeringen kaller det en demokratireform, syns han er misvisende.

– Jeg opplever at det er tomme ord, sier Wirak.

Han savner at større oppgaver blir flyttet fra staten sentralt til distriktene. Sandnes-ordføreren mener det ikke holder å utrede ansvarsforholdet mellom stat og kommune i forhold til barnevernstjenesten.

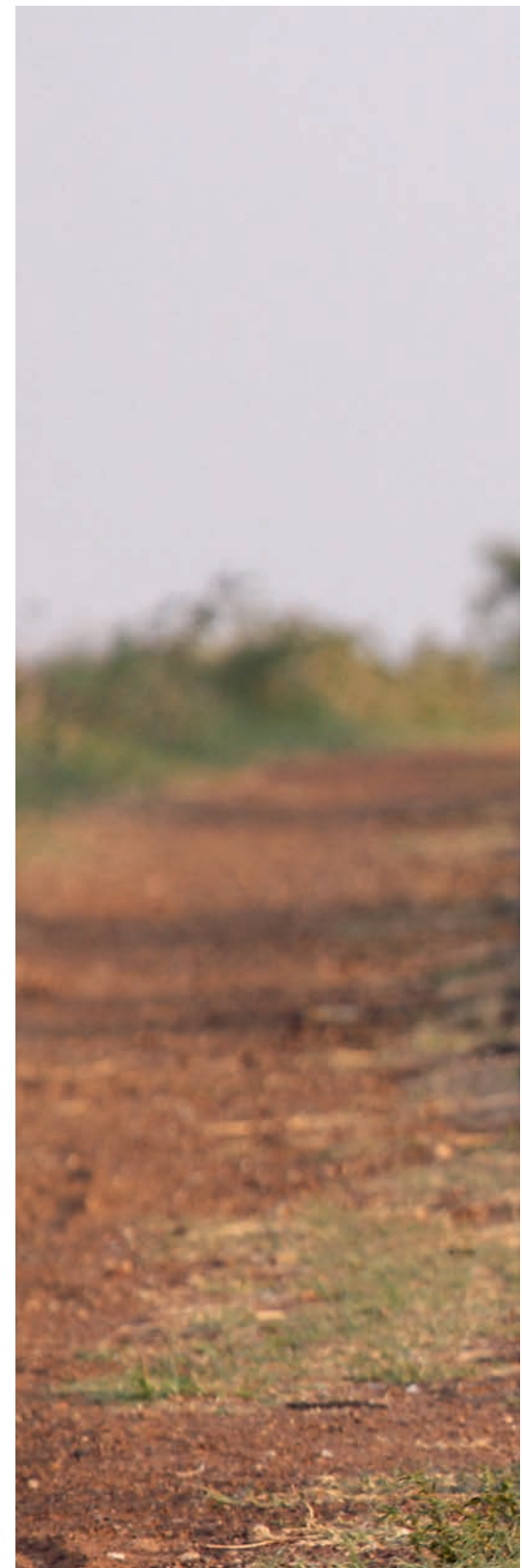
– Skulle denne stortingsmeldingen hatt noe for seg, måtte de grepet fatt i åpenbare ting, som for eksempel barnevern. Her i Sandnes hadde det vært mye enklere om vi fikk ansvaret for det, sier han.

SØNDAGSTUR: I sine rene og hvite kirkeuniformer sykler tre menn til gudstjeneste i den lokale Zion-kirken.

To hjul i svingen i Malawi

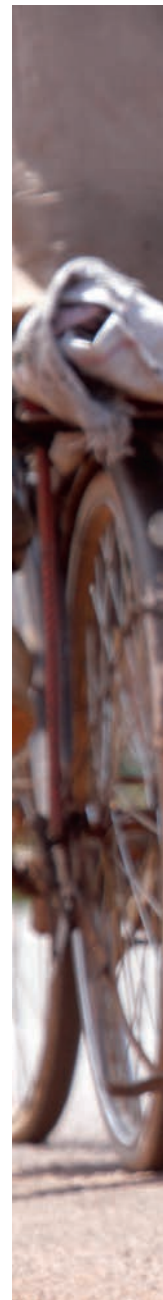
Tohjulinger konkurrerer ut motoriserte firhjulinger i det lille landet Malawi i det sørlige Afrika. Økonomisk krise har ført til bensinmangel, og den bensinen som er å få tak i har blitt så kostbar at også offentlig transport blir for dyrt for mange. Men sykkelen lar seg ikke stoppe av bensinkrisen. Den brukes til å transportere mat og ved, men også syke mennesker som må på legevakta.

DYREBAR BAGASJE: En mann frakter en kvinne og hennes barn utenfor hovedstaden Lilongwe.

Fotograf Tsvangirayi Mukwazhi (37) er fra Zimbabwe og jobber for nyhetsbyrået AP. Han har vunnet flere priser. Bildene er blitt publisert i Newsweek, Time Magazine og The New York Times. Noen av bildene har gjort ham upopulær hos styresmaktene, og han har blitt arrestert flere ganger og fått utstyret sitt konfiskert av politiet.

Fotballsupporterne har parkert syklene mens de ser på fotballkamp på landsbygda i Malawi.

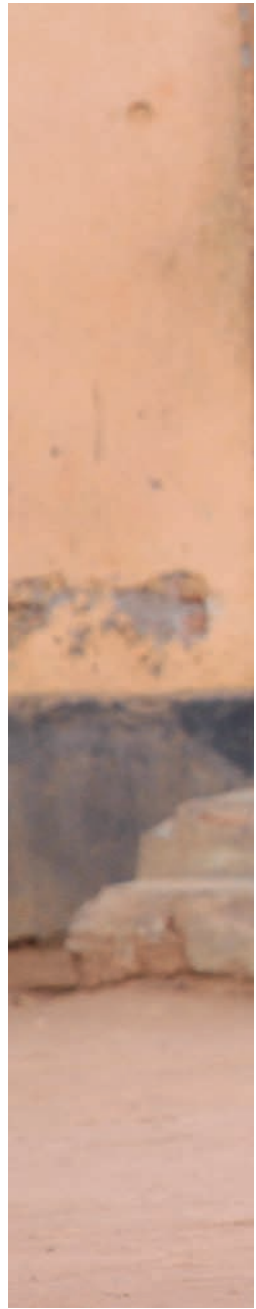

*Sykkelen er det viktigste framkomstmiddelet
i et land der 40 prosent av innbyggerne
lever på under en dollar dagen.*

– Folk bruker sykkel fordi de er fattige, sier Amos Gumila. Han står ved siden av sykkelparkeringen foran videobutikken Helbert Video Show. For ti kwacha får du se filmer på en liten tv i butikken.

Gift Lunga transporterer ved på sykkel. På landsbygda brukes ved til matlaging. Med sykkel kan du frakte mye om gangen. Hvis du tør.

Ingen pute, ingen passasjer. De fleste kvier seg for å sette seg på et bagasjebrett uten demping for baken.

Samson Banda (32) sluttet å selge frukt og grønnsaker på markedet og ble sykkelsjåfør på heltid.

– Jeg tjener omtrent tusen malawiske kwacha om dagen (rundt 55 kroner). Det er nok til å forsørge familien min, sier Banda, som har jobbet som sykkelsjåfør i nesten to år.

– Vekta er ingen hindring, så lenge vi får kunder, legger han til.

RISSKOV BILFERIE

Så billig, at du ikke har råd til å bli hjemme

BOOK
NÅ !!

Det er mindre enn 500 meter til Rådhusplassen & Tivoli, og et godt utgangspunktet for å oppdage Københavns fargerike, sjarmerende og pulserende byliv.

DK | København

I sentrum av København

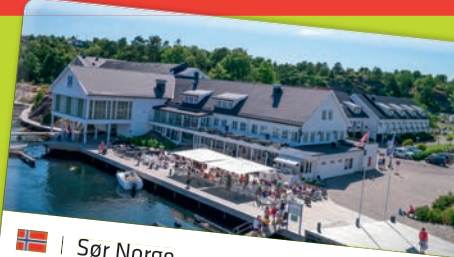
Grand Hotel ★★★★★

- 2 x overnattinger
- 2 x frokostbuffé
- Cava & snack på rom. ved ank.
- 15% rabatt på Friscati Resto
- Gratis internett

SPAR OPP TIL 789,-

1.049,-

Ankomst: Inntil 29.12.15. Sesongtillegg fra kr. 60 / døgn.

Rica Havna ligger på Tjøme i Vestfold og mange mener det er det ideelle stedet i en flott skjærgård som gir deg følelsen av ferie og avkobling.

NOR | Sør Norge

Skjærgårdssidyll i Tjøme

Rica Havna ★★★★★

- 2 x overnattinger
- 2 x frokostbuffet
- Adgang til wellness og fitness
- Svømmebasseng
- Gratis parkering & internett

SPAR OPP TIL 425,-

999,-

Ankomst: Inntil 28.08.14

Risskov
bestseller

Bo nær naturen og flotte slott på et hyggelig hotell nær Skagen. Hotellet har en koselig og avslappet atmosfære dere kan nyte.

DK | Jylland | Bestill innen 31.12

Ferie nær Skagen

Dronninglund Hotel ★★★

Dronninglund ligger midt i Østvendssjels praktfulle natur med nærliggende fine opplevelser. Kort vei til fine strender og flere av Nordjyllands spenne byer. 30min fra Fredrikshavn

- 2 x overnatting
- 2 x frokostbuffé
- 2 x 3-retters meny
- 2 x kaffe og småkaker
- 2 x før middag drink

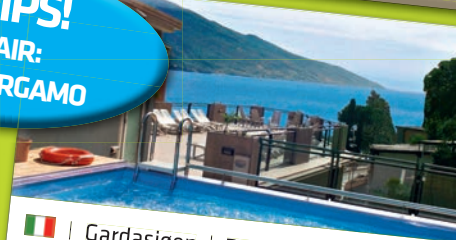
SPAR OPP TIL 1.186,-

549,-

Miljøtillegg 55 DKK / døgn

Ankomst: Inntil 19.12.14. Sesongtillegg fra kr. 60 / døgn

FLYTIPS!
RYANAIR:
RYGGE-BERGA MO

Vakre Riva Del Garda ligger plassert ved en eksotisk innsjø mellom høye vakre fjell. Her kan man nyte god mat på de sosiale terrassene og samtidig være lokalisert ved vannet.

IT | Gardasjön | Bestill innen 31.05

Nyt solen fra terrassen

Hotel Europa ★★★★★

- 3 x overnattinger
- 3 x frokostbuffé
- 3 x 3-retters meny inkl. salat
- 1 x velkomstdrink
- Adgang til tagterrasse m. Pool

SPAR OPP TIL 510,-

1.329,-

Miljøtillegg 0,8 EUR / døgn

Ankomst: 01.10.15 - 28.10.15

Med sin flotte beliggenhet ved den naturskjønne byen Bad Oldesloe, ikke langt fra Kiel, Lübeck eller Hamburg, venter en hyggelig, avslappende ferie med en rekke varierte utflukter.

DE | Nordtyskland

Herlige dager i Nordtyskland

Tryp by Wyndham Bad Oldesloe ★★★

- 2 x overnattinger
- 2 x frokostbuffé
- 2 x 3-retters meny
- 1 x velkomstdrink
- Gratis parkering

SPAR OPP TIL 496,-

789,-

Ankomst: Inntil 21.12.15 | Sesongtillegg fra kr. 28 / døgn

3 NETTER FRA 1.119,-

Ring & hør nærmere • Åpent hverdager 9-17.

➔ www.risskov.no ➔ 32 82 90 00

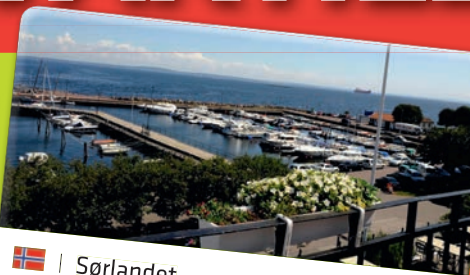
Gjelder for alle Risskov Bilferies opphold: • Prisen er pr. person i dbl. vær. • Gode barnerabatter • Mulighet for flere dager • Ekspedisjonsgebyr fra kr. 59,-

RISSKOV
BILFERIE

VÅRTILBUD!

VILLE PRISER!

Oppgi kode:
FAGBLADET

Utsikten fra hotellet sin balkong ved restauranten gir deg en ordentlig sommerfølelse. Her er det perfekt for deg som vil koble av & innhente mer energi. 1 time fra Oslo.

🇳🇴 | Sørlandet

Fantastisk sommersted

Thon Hotel Åsgårdstrand ★★★★★

- 2 x overnattinger
- 2 x frokostbuffé
- Gratis internett
- Gratis parkering
- Ved vannet

Ankomst: Inntil 14.12.15

SPAR OPP TIL 295,-

959,-

...Bilferie til lavpris

Risskov tilbyr:

- Ledende europeisk arrangør innen bilferie
- 700 hotell i over 15 land
- Høy kvalitet til lav pris
- Personlig service ved vårt kundesenter
- Eksistert siden 1991

Vi har hatt kjempesuksess i Norge igjennom vårt første driftsår. Gjestene våres kommer tilbake gjentatte ganger grunnet gleden over kvalitet til lavpris.

Vegard Knudsen
Country Manager

Vi har meget gode priser på halv pensjon og bed & breakfast. Så er det opp til deg hva som passer dere best.

Vi i Risskov tilbyr deg og familien en fantastisk flott ferie til en pris så billig at du ikke har råd til å bli hjemme.

Ring oss nå eller besøk vår hjemmeside.

Det eksklusive Falkenberg Strandbad er virkelig et godt hotell for havelskere. Her kan dere få nye krefter gjennom hotellets behandlinger i den moderne spa-avdeling.

🇸🇪 | Götaland

Extra luksus med havsutsikt

Falkenberg Strandbad ★★★★★

- 2 x overnattinger
- 2 x frokostbuffé
- 1 x 2-retters meny/buffé
- 1 x velkomstdrink
- Gratis parkering og internett

Ankomst: Søndag - torsdag inntil 30.12.15

SPAR OPP TIL 933,-

1.459,-

Kåret til Norges beste SPA 2 år på rad.

Hotellens visuelle identitet bygger på detaljer fra Norefjells natur.

🇳🇴 | Hallingdal

SPA - vårtilbud

Quality Spa & Resort Norefjell ★★★★★

Hotellet tilbyr rekreasjon og en fornøylig spa i en setting du sannsynligvis aldri har opplevd før. Opplev naturens komfortable omgivelser med sunnhet og velvære i fokus.

- 2 x overnattinger
- 2 x frokostbuffé
- 2 x middag buffet
- Inngang til trening
- Inngang til bad

SPAR OPP TIL 650,-

1.449,-

Kåret til Norges beste SPA 2 år på rad

Her bor dere på et av Sveriges beste spa-hoteller og dere har adgang til seks ulike bassenger samt badstu, dampbad og private strand.

🇸🇪 | Götaland

Ikke langt fra Lysekil

Vann Spa, Hotell & Konferens ★★★★★

- 2 x overnatting m frokostbuffé
- 1 x 2-retters meny/buffé
- Gratis SPA-inngang
- Badekåpe og tøffler på rom
- Gratis internett og parkering

Ankomst: Inntil 30.12.15

SPAR OPP TIL 475,-

1.569,-

Ring & hør nærmere • Åpent hverdager 9-17.

www.risskov.no ➔ 32 82 90 00 ➔

RISSKOV

BILFERIE

Spar ift. hotellets egen pris • Forbehold om utsolgte datoer • Evt. miljøtillegg betales på hotellet • Reisearrangør: Risskov Autoferien AG

Han jobber konstant og ser ungene sine én gang i året. Men da arbeidsgiveren hans de siste 15 åra prøvde å snyte Zhu Xinhua (33) for pensjonen hans, fikk han nok.

Tekst: OLA WONG Foto: LOU LINWEI

Streikens år i KINA

Skål! De sju kinesiske streikelederne og arbeideraktivistene hever ølglassene. De møtes over ei dreibar glasskive der det kinesiske festbordet står klart: Ni retter av fisk, flesk i chili og langkokt biff. Møtet foregår på en liten restaurant i industribyen Foshan i Guangdong-provinsen i Sør-Kina.

Streiken er ført til seier. Etter en to måneders lang og bitter konflikt måtte arbeidsgiveren, smykkeprodusenten Tongxin Jewellery, gå med på å møte dem i kollektive forhandlinger og punge ut med flere års ubetalte sosiale avgifter til en verdi av flere millioner kroner.

I dag skal streikelederne stemme over om de skal kalle inn til stormøte for å overta fagforeningsklubben på fabrikken. Heretter skal den ledes av representanter som er demokratisk valgt av arbeiderne.

– Kollektive forhandlinger har gitt oss styrke, sier streikeleder Zhu Xinhua og lar hendene sirkle rundt hverandre for å vise hvordan ting bytter plass. Han snakker med irriterende høy stemme, så høy som den kan bli etter å ha arbeidet ved slamrende metallpresser i 15 år uten hørselvern. Men i mange år var Zhu Xinhua – som han sier sjøl – «taus og lydig».

Umenneskelige arbeidsvilkår

Ifølge organisasjonen China Labour Bulletin økte antallet arbeidsrelaterte protester i 2014 til 1300, en dobling fra året før. Livshistorien til Zhu Xinhua viser hvorfor.

Zhu var 18 år i 1999 da han flyttet til byen Foshan i Guangdong-provinsen. Som 269 millioner andre kinesiske migrantarbeidere forlot han hjemstedet i en fattig provins i innlandet og dro til industriregionene på østkysten. Siden har han jobbet på gullfabrikken til Tongxin. Han begynner klokka åtte om morgenen og arbeider til

fem på ettermiddagen, med halvannen times lunsjpause. Klokka 18.30 går han tilbake til jobben for den obligatoriske overtida. Den foregår som regel fram til klokka 22, men kan strekke seg til ett om natta. Arbeidstida bryter med kinesiske arbeidsmiljølover, men fabrikken gir blanke i loven som de fleste andre arbeidsgivere. Sjefene holder disiplin ved å straffe arbeiderne med bøter for den minste feil.

Etter den siste overtidsøkta, går Zhu tilbake til sovesalen, et losji i rå betong. Han vasker ansiktet og legger seg på køyesenga av metall med ei tynn bambusmatte over brisken. Myggen svermer inn gjennom store hull i glassrutene. Men etter så lange arbeidsdager, sovner han likevel. Klokka 7.45 står han opp, vasker ansiktet og vender tilbake til fabrikken. Ofte orker han ikke å pusse tenner eller spise frokost. Slik har dagene og årene gått, sju dager i uka. Det var først i 2012 de fikk søndagsfri.

– Hvordan oppleves det å jobbe så mye?

– Det eneste jeg gjør, er å jobbe. Hva er egentlig forskjellen mellom meg og en maskin? spør Zhu. Han møtte kona si da hun også jobbet på fabrikken. Han bare ler når jeg spør om det var kjærlighet med i bildet.

– Vi arbeidere er ikke som folk med penger. Vi har ikke tid til romantikk.

Med slike arbeidstider får de ikke tid til å se ungene sine heller. Døtrene Tingting (10) og Jinjin (3) bor hos besteforeldrene hjemme i Jiangxi-provinsen. Migrantarbeiderne stenges ute fra skolene og velferden i byene. Derfor treffer Zhu ungene sine bare ti dager i året – når han reiser hjem til det kinesiske nyttåret.

– Jeg tenker ofte på at det er et stort tap ikke å kunne være hos barna når de vokser opp. Men slik som Kina fungerer nå, har vi ikke noe valg, sier Zhu.

UTESTENGT: Zhu Xinhua var ansatt i Foshan Arts & Crafts i 15 år da han fikk sparken. Han er overbevist om at det skyldes kampen han har ført for bedre arbeidsbetingelser.

«HVA ER EGENTLIG FORSKJELLEN MELLOM MEG OG EN MASKIN?»

ZHU XINHUA

Foto: En ansatt ved Foshan Arts & Crafts

STOR OPPSLUTNING: De ansatte demonstrerte mot arbeidsforholdene. På bannerne står det blant annet at arbeidsgiverne i Foshan Arts & Crafts er hardhjertet og at det er en dårlig fabrikk.

Økende bevissthet om rettigheter

Andelen av folkemengden som er i arbeidsfør alder blir stadig mindre, og det fører til mangel på arbeidskraft. Derfor er lønningene mer enn doblet de siste årene. I 2013 var Zhu oppe i 5000 yuan i måneden, som er omtrent like mye i kroner.

Arbeiderne har blitt stadig mer bevisst på rettighetene sine. Den internasjonale finanskrisa har fått mange fabrikker til å skjære ned og prøve å kvitte seg med eldre og «bråkete» personale. I juli 2013 startet Tongxin Jewellery opp en ny fabrikk utenfor byen. Alle «gamle» arbeidere som hadde høy lønn og mange ubetalte krav på sosiale goder, måtte bli igjen på den gamle fabrikk. Så begynte ledelsen å forsøke å presse dem til å si opp. De satte lønna til Zhu ned til 1310 yuan i måneden.

Alternativet var å gå til den nye fabrikk, få ny kontrakt og miste alle de inntjente godtgjørelsene og godene. Hele hensikten med flyttingen var å la fabrikk-sjefen stikke av fra arbeidsgiveransvaret sitt.

RØDT PÅ HVITT:
Med fingeravtrykk bekrefter arbeidstakerne at de støtter aksjonene mot arbeidsgiverne.

Foto: Lou Linwei

Tok opp kampen

Zhu Xinhua og de andre tok kontakt med juristen Chen Huihai ved et lokalt advokatbyrå som hjelper arbeidere. Chen begynte med å trene opp arbeiderne til å takle konflikten som skulle komme.

Arbeiderne gikk til sjefen og krevde forhandlinger og å få tilbake full lønn. Sjefen nektet. Zhu var ikke leder på det tidspunktet, men på et møte ble han pekt ut av sjefen og anklaget for å være en oppvigler.

– Da hadde jeg ikke noe annet valg enn å stå fram, sier Zhu. – Det var en æressak.

Arbeiderne valgte representanter, med Zhu som leder. De samlet inn penger til streikekasse, og sommeren 2014 begynte de med gå sakte-aksjoner.

Streiker og demonstrasjoner har ikke noe lovmessig vern i Kina. Myndighetene pleier å slå ned på og arrestere dem som står bak. En gang våget Zhu og de andre seg likevel ut på gata foran fabrikkporten med skilt og slagord. Da kom politiet og arresterte dem. De slapp fri etter noen timer.

Fikk tilbakebetaling

I Kina er det bare én lovlig fagforening, den statlige ACFTU, som ofte er på arbeidsgivernes side. Men denne gangen tvang ACFTU bedriftsledelsen til å møte Zhu Xinhua og de andre arbeiderdelegatene i kollektive forhandlinger. Også representanter fra myndighetene og ACFTU deltok.

Streiken tok slutt i august da arbeidsgiveren gikk med på å etterbetale trygdeytelser, boligbidrag og kompensasjon for arbeid på helligdager – det siste innebar minst 30.000 yuan til hver arbeider.

– Men de vil ikke diskutere flyttingen av bedriften og

den skammelige behandlingen av de gamle arbeiderne, sier Zhu.

Ønsker ny ledelse

Lunsjen på restauranten i Foshan er over, og det er på tide for oss å gå. Zhu stenger døra til det private rommet på restauranten. Alle stemmer ja til å utlyse et stormøte for arbeiderne to dager etter. På dagsorden står mistillitsvotum mot den tidligere lederen av klubben og valg av ny ledelse oppnevnt av arbeiderne sjøl.

– Jeg er fortsatt redd og frykter for framtida. Men jeg har vokst som menneske. Vi vil ikke undertrykkes lenger. Vi har forent oss, sier Zhu Xinhua.

Epilog: Fikk sparken

To dager etter intervjuet fikk Zhu Xinhua og to andre delegater sparken med begrunnelsen at de hadde «brutt arbeidskontrakten». De ble kastet ut av fabrikk og hjemmet sitt i sovesalene. Fabrikkleidelsen plasserte ut vakter ved inngangen. Zhu sier han er overbevist om at det er straff for aktivitetene deres, men at han likevel kommer til å fortsette kampen. Nå vil de saksøke bedriften.

Fabrikkssjef Zhang Yonggang sier på telefon at han ikke vil stille opp til intervju. Også ACFTUs avdeling i Foshan avstår fra å kommentere.

Selv om Kina ikke tillater selvstendige fagforeninger, har det blitt vedtatt flere arbeidervennlige lover de siste årene. I 2008 fikk arbeiderne rett til arbeidskontrakt med bedre rettigheter. En lov fra 2011 skjerper kravene til bedriften om å bidra til de ansattes sosialforsikringer, inkludert pensjon. En ny lov begrenser også bruken av innleide, midlertidig ansatte. I Guangdong-provinsen har arbeiderrepresentantene nå rett til kollektive forhandlinger.

SKÅL: Zhu Xinhua (til høyre) og sju andre streikeledere feiret seieren etter at arbeidsgiveren gikk med på kollektive forhandlinger og å utbetale millioner av kroner til de ansatte for i årevis ha unnlatt å utbetale sosiale utgifter.

LOKALSYKEHUS

Fødende kvinner og drektige kyr

Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) har bestemt at fødeavdelinga på Narvik sykehus skal være stengt fra 29. juni til 10. august.

Dette er negativt for de fødende, kommunen og regionen.

En mann fra Hadsel ble i Vesterålen tingrett i 2013 dømt til å betale en bot på 14.000 kroner, subsidiært 28 dagers fengsel, for ulovlig dyretransport. Tiltalte skal ha brutt dyrevelferdsloven og forskrift om transport av levende dyr da han i januar 2011 besørget transport til slakteri av ei kvige som var i fødsel, til tross for at han av veterinær hadde fått beskjed om at kvigen ikke var transportdyktig.

I forskrift om transport av levende dyr står det blant annet:

«a) Det er et absolutt forbud mot å transportere drektig storfe de siste to uker før fødsel ventes.

b) Andre drektige dyr hvis det er risiko for at fødsel kan skje under transport.»

Et lignende regelverk fins ikke for fødende kvinner i Norge! Kvinner som skal føde i sommer bør sende protest til UNNs direktør og styre, Helse Nord, Helsedirektoratet, helseministeren osv. Ikke finn dere i å bli behandlet verre enn dyr.

UNN-direktør Tor Ingebrigtsen påstår i Fremover 11. mars at UNN Narvik og UNN Harstad har god erfaring med å stenge fødeavdelingene i sommerferien. I 2012 var fødeavdelingen i Harstad stengt i fire uker, og 19 kvinner fra Harstad fødte i Narvik. Året

ARBEIDSLIV

Svart arbeidsliv får drahjelp av regjeringen

Det internasjonale analyse-selskapet AT Kernly anslø at Norge taper 420 mrd. kroner i inntekter årlig på at kyniske bakmenn organiserer seg og tyner enkeltmennesker. Det er et stort beløp, og det er ufattelig mye lidelse for enkeltpersoner og deres familier. Det er mange færre helsesøstre, lærere og kilometer vei i det tapet. Regjeringa har levert tiltakspakke mot arbeidslivskriminalitet, og det er bra. Mye er bra der, men er det nok?

Endringene i arbeidsmiljøloven som nå flertallet har vedtatt, vil kunne trekke regjeringas visjoner og mål i motsatt retning, noe Arbeidstilsynet og andre faginstansers rapport støtter. Men regjeringas iver etter å realisere sin egen ideologi er større enn viljen til å lytte.

Å innføre mer midlertidighet, bryte helgedagsfreden og fjerne kollektiv søksmålsrett er nytt, må vite. Jeg har det også sånn av og til. Noen ganger hender det at jeg tar ut en gammel kjole fra skapet, så ser jeg på den og sier til meg selv: Kari, den er ny. Kari, den er ny, og gjerne en gang til. Det kunne være – ja, det er slett ikke utenkelig – at jeg kunne komme til å tro på det selv.

etter fødte 45 kvinner fra Narvik i Harstad mens operasjonsstuer og fødeavdelingen i Narvik ble renovert. I 2014 kom 30 harstadværingene til verden ved UNN Narvik. «Evalueringen av disse sommerstengingene viser at god planlegging og tett oppfølging

Foto: Ola Tømmerås

SOSIAL DUMPING: Regjeringa svekker kampen mot sosial dumping og svart arbeid i den nye arbeidsmiljøloven, mener stortingsrepresentanten.

Det er ikke bare det at standpunktet kalles nytt, det er det de ansatte vil ha, sier regjeringa, selv om de samme ansatte har gått i tog og ropt taktfast nei takk. Det er som i gamle dager da mine barn var små, og jeg i en sammenheng kunne komme til å si: Ja, men det liker du jo. Og jeg fikk til svar: Nei, det gjør jeg ikke. Jo, det gjør du da, svarte jeg og snudde meg bort og smilte og visste bedre – akkurat sånn som regjeringa. De har nemlig noen ideologiske mål de vil gjennomføre.

Det vi ser, har en klar politisk skillelinje. Dette svekker arbeidstakernes mulighet til å bidra i kampen mot sosial dumping. Reglene er vanskelige å forstå, uklare

og det er godt nytt for kriminelle arbeidslivsaktører i privat og offentlig sektor. Arbeidslivskriminaliteten holder på å spise opp næringslivet innenfra, og med økt midlertidighet og arbeidstakerorganisasjonenes reduserte makt, svekkes dette arbeidet.

Det er bekymringsfullt, det bidrar til å svekke evnen og mulighetene til i fellesskap å ta tak i den største utfordringa: et stadig mer velorganisert svart arbeidsliv. Alle er enige om at den må tas på alvor, og at vi må ha kraftfulle virkemidler. Regjeringa har valgt virkemidler som svekker, ikke styrker dette arbeidet.

Kari Henriksen, stortingsrepresentant for Ap

av de gravide er avgjørende for at fødende kvinnene skal føle seg trygg og ivaretatt.» skriver UNN-direktøren.

Men dette skriver jordfar Paul Larsen på facebook: «Denne stenginga er ikke drøftet med noen av arbeidstakerorganisasjonene på noe plan

som er vanlig i slike prosesser! Helse Nord anbefaler en slik stenging, mens Unn sier at stengning skal gjennomføres uansett. Vi (organisasjonene, bl.a. jordmorforeningen) etterlyser drøftinger og konsekvensanalyse. De sier at det gikk så fint de siste 2 årene (der

man stengte pga. fysiske forhold ved sykehusene). Men gjorde det nå det? Ingen liv gikk tapt, men det skapte mye usikkerhet og engstelse blant de fødende. Det skulle gjøres en brukerundersøkelse blant harstaddamene/familiene etter fjordårets stenging som skulle være med å danne grunnlaget for hva man skulle gjør videre. Man skulle også evaluere de to stengningene sammen med organisasjonene og brukerne. Så har ikke skjedd! Dette som nå kommer fram som en konklusjon etter to sommerstengninger (at det var SÅ vellykket!) er kun påstander fra UNN-ledelsen/KK-ledelsen. Oppfordrer til å jobbe for å stoppe dette vanviddet!»

Og hva sier de fødende om de blir spurt? Hvor er dokumentasjonen? Her må det kreves dokumentasjon og konsekvensutredning.

På tide med åpen fødeavdeling hele året, og her forventer jeg stor innsats fra ordførere, frikjøpte politikere, næringsforening, andre organisasjoner og lokalavisa. Ikke vær så underdanig!!

Stengte fødeavdelinger er en uskikk og nedverdiggende for de fødende, enten det gjelder fødende fra Harstad- eller Narvikområdet.

Det er på tide at Narvik får noen seire. Det skal være åpen fødeavdeling hele året ved Narvik sykehus.

Aksjonskomiteen for Narvik sykehus ved
Dagny Pettersen

POLITIKK

Nei til søndags- åpne frisørsalonger

Nylig sendte regjeringen ut et høringsforslag om søndagsåpne butikker. Ingen av forslagene som er lagt fram er velkomne. Hvorfor i alle dager skal vi

UTTALELSE

Kampen om arbeidslivet

Fagforbundet takker pilotene i Norwegian som kjempet en hard, prinsipiell kamp for sentrale verdier i det norske samfunnet, som forhandlingsrett og rett til faste ansettelser.

Etter elleve dager i streik kom de til enighet med selskapet, men uten å ha nådd helt fram med sine viktigste krav. Mange frykter at Bjørn Kjos' behandling av pilotene kan få overslag til hele arbeidslivet.

Konflikten i Norwegian har som utgangspunkt at pilotene ble flyttet til et heleid datterselskap. Datterselskapet leier så pilotene tilbake til morselskapet, i praksis i et bemanningsbyrå. På denne måten fratras pilotene medbestemmelse, ansettelsestrygghet og muligheten til å ha sin egentlige arbeidsgiver som part i drøftinger og forhandlinger.

Denne måten å organisere ansettelsene på gjør de ansatte til løsarbeidere i egen virksomhet. De har ikke jobbsikkerhet og er uten reell mulighet til lovfestet medbestemmelse og streikerett. På denne måten har Norwegian

påtvungen noe størstedelen av det norske folk ikke ønsker?

Sannheten er nok at regjeringen har noen venner de må blidgjøre. Olav Thon uttalte jo under siste valgkamp at det var så vondt å være rik i Norge og støttet dermed Frps valgkamp. Ja, for hvis de kom til makta, så ville det nok bli deilig å være rik i Norge. Dagens regjering er ikke for folk flest, de er godt i

Foto: wikipedia

ANSTENDIG ARBEIDSLIV: De streikende pilotene i Norwegian kjempet for sentrale verdier i det norske samfunnet, mener Fagforbundet.

gått til angrep på helt sentrale prinsipper i norsk og nordisk arbeidsliv.

Gjennom å omorganisere selskapet under konflikten og organisere streikebryteri, har Norwegian og dets eiere gjort konflikten unødig bitter og betent. Kombinert med et velregisserte mediakjør, har dette satt våre fagforeningskolleger i Norwegian under et nesten umenneskelig press. De skal vite at de ikke står alene.

Fagforbundet stiller seg sammen med en samlet norsk, nordisk og internasjonal fagbevegelse i fordømmelsen av Norwegian-ledelsens opptreden under konflikten. Norwegians handlemåte har vakt internasjonal oppsikt og fordømmelse.

Fagforbundet organiserer

mer enn 344.000 norske arbeidstakere, og vi avviser den oppsplittingen og fragmenteringen av norsk arbeidsliv som Norwegian-ledelsen fronter.

Kampen for et anstendig arbeidsliv er bare i startfasen. En samlet fagbevegelse er klar til å ta kampen mot høyresidens angrep på arbeidstakernes rettigheter, lønn, pensjon og jobbtrygghet.

Vi finner oss ikke i at arbeidstakerne skal gå ned i lønn og miste sine rettigheter for at arbeidsgiverne skal øke sine inntekter. Et organisert arbeidsliv er den beste forsikringen for at barna og barnebarna våre, framtidens generasjoner, skal få et trygt arbeidsliv.

Vedtatt av landsstyret i Fagforbundet

gang med å rive ned det meste av goder arbeiderne i en årrekke har kjempet fram.

Noen fakta fra Fafo: I dag jobber allerede ca. 46.000 ansatte i virksomheter som holder dørene åpne på søndager. Dette er blant annet små matbutikker, bensinstasjoner og lignende. Handel trenger ytterligere 200.000 ansatte med søndagsåpne butikker.

I tillegg regner de med at ca. 45.000 ansatte i andre bransjer må i arbeid: 13.000 frisører, 10.000 i kafeer og restauranter, 15.000 i næringsmiddelindustrien, 4000 vektere og 3000 renholdere.

Totalt vil 290.000 ansatte bli eksponert for søndagsarbeid som følge av søndagsåpne butikker. Dette utgjør omlag 11 prosent av hele det norske

arbeidsmarkedet. Det er ca. 55.000 studenter, dvs. en manko på ca. 235.000 ansatte som da må jobbe.

Annerledesdagen, dagen for familie og venner, hviledagen – vi kan gjøre akkurat hva vi vil. Denne dagen er utrolig verdifull for mange, og det hjelper ikke å ha fri en mandag når barna er på skolen.

Regjeringen kaller det så fint «frihet til å velge», men den friheten gjelder nok bare noen ytterst få som har en stor pengesekk.

For frisører vil dette skape store utfordringer, vi er håndverkere med fire års utdannelse – vi kan ikke ta inn studenter for å gjøre jobben. Frisører kan i dag ikke tvinges til å arbeide søndager, men hvis søndags-åpent blir en realitet, er nok ordet tvang et mer passende ord enn frihet.

Ansvaret for å holde salongen åpen vil falle på arbeidsgiver, og hvor mange av dem orker å jobbe alle søndagene? Er salongen på et kjøpesenter, får de kraftige bøter og reelle trusler om ikke å få fornyet leiekontrakten dersom de holder stengt.

Skal frisørene jobbe, vil lønnskostnadene øke kraftig, og hvem skal betale for det? Vil kundene betale dobbel pris for en klipp på søndag?

Frihet – det skal være frivillig og vi skal kunne bestemme dette selv, sier politikerne. Jeg tror dessverre ikke at politikerne har vært så mye ute i arbeidslivet når de kan komme med slike pompøse ord. Det hjelper ikke mye med frihet til å velge hvis salongene må ha åpent hver søndag.

Hva denne høringen resulterer i, er vanskelig å si, men jeg kan love at vi gir oss ikke uten kamp.

Ingunn R. Jacobsen, leder av Fagforbundet Frisørenes Fagforening

UTTALELSE

Fritt behandlingsvalg gir flere kommersielle sykehus

Stortinget skal i nær framtid behandle regjeringas forslag om fritt behandlingsvalg i spesialisthelsetjenesten. Forslaget innebærer ren konkurranseutsetting og er en politikk som svekker offentlige sykehus og favoriserer private kommersielle aktører.

Fagforbundet frykter at fritt behandlingsvalg vil undergrave den offentlige helsetjenesten. Ved å slippe til private aktører

KONTROLL: Fagforbundet ønsker et offentlig drevet og finansiert helsevesen og kontroll med de private institusjonenes pengebruk.

vil det bli en overbehandling av lette lidelser, og de offentlige sykehusene vil stå igjen med de tyngste oppgavene og regninga.

Ved fritt behandlingsvalg skal den som har fått konstatert rett til behandling i spesialisthelsetjenesten kunne velge behandlingen enten i et av våre egne sykehus eller ved et privat sykehus. Velges privat sykehus trekkes betalingen direkte av det lokale helseforetakets budsjett. Dette vil bli en stor trussel mot de offentlige sykehusene, særlig de minste.

SI DET I FAGBLADET

Dette er lesernes egne sider for korte innlegg om aktuelle temaer – maks 4000 tegn inkludert mellomrom. Vi forbeholder oss retten til å kutte i manuskriptene. Navn og adresse må oppgis, også når navnet ikke skal offentliggjøres i bladet.

Send debattinnlegg til debatt@fagforbundet.no eller i posten til **Fagbladet, postboks 7003 St. Olavs plass, 0130 Oslo.**

Folk i sentrale strøk vil i liten grad velge et tilbud på et lokalsykehus i distriktet når det er bygd opp et privat sykehus i nærheten. Ordningen vil true både akuttberedskap og poliklinisk virksomhet på våre lokalsykehus. I tillegg ønsker regjeringa enda mer kjøp fra

å prioritere de pasientgrupper som trenger behandling mest.

I proposisjonen foreslås det en konsultasjonsmekanisme mellom Helsedirektoratet, NHO Service, Spekter og Virke. Partene i konsultasjonsordningen gis anledning til å diskutere nye pasientgrupper som kan tas inn i ordningen.

Fagforbundet mener det er uheldig at man involverer private aktører i vurderingen av hva som kan privatiseres av det offentlige helsetilbudet. Ordningen er dessuten betenkelig fordi bare arbeidsgiversiden blir invitert inn i konsultasjonene og dermed undergraver trepartssamarbeidet.

Fagforbundet mener at også de ansattes organisasjoner må trekkes inn i arbeidet.

Regjeringas viktigste argument for reformen er at pasienter venter unødvendig lenge på behandling. Det er et viktig argument.

Ventelistene ved offentlige sykehus går allerede ned, så hvorfor ikke videreføre det som gir denne positive utviklingen?

Fagforbundet ønsker at helsetjenestene skal være offentlig drevet og finansiert. I den grad private brukes, må det være kontroll med pengebruken.

Fagforbundet mener fritt behandlingsvalg vil føre til et dyrere helsevesen med økt byråkrati der de mest ressurskrevende pasientgruppene blir tapere i prioriteringskampen.

Vedtatt av landstyret i Fagforbundet

OPPLEV

Tyrkia

Vi inviterer Fagbladets lesere til denne fagpåkostede rundreisen til Antalya - Kappadokia

UTFLUKSTPROGRAM

1. Dag | Ankomst Antalya

Din reiseguide ønsker deg **velkommen** ved ankomst på flyplassen. Velkomstmøte med forfriskninger og overnatting i Antalya.

2. Dag | Mevlana Kloster

Vi drar til Konya, den gamle hovedstaden i det tidlige **middelalderimperiet**. Vi besøker Mevlana klosteret fra **12 hundre tallet** med den muslimske mystisismens mest betydningsfulle monumenter. Klosteret er i dag, et museum for tyrkiske kunst og håndverk. Overnatting i Konya, en by fra antikken som ble besøkt av **Apostelen Paulus** og har etter det **en rik historie** som hovedstad for **sultaner og erobringer av korsfare**re.

3. Dag | Serhatli "Den underjordiske by"

Tur til Kappadokia. Underveis besøker vi Sultanhanı, **den ruvende festningen ble reist i 1229** og er ett verdens best bevarte "skysstasjoner" fra oldtiden. Ved Serhatli besøker vi en **fascinerende underjordisk by** med hele fire nivåer under bakken med en labyrinth av tunneller. **Oldtidsbyen** kunne huse opptil 20.000 innbyggere. Det blir tre overnattinger i Kappadokia.

4. Dag | Kappadokia

I Kappadokia opplever vi det **mest**

bemerkelsesverdige landskapet på jorden som er blitt dannet av gjentatte vulkanutbrudd for millioner år siden. (muligheter for **en ballongferd** mot tillegg).

5. Dag | Göreme

Vi besøker klippe og grottebyen Göreme. Her får du også se hulekirker i **Göreme park som er oppført på UNESCO's liste** som en av verdens kulturarver. Vi reiser videre til Simeon dalen, «Dalen av munkene» og "jordpyramidene" og avslutningsvis spaserer vi gjennom den **pittoreske byen Avanos**.

6. Dag | Obrukhan

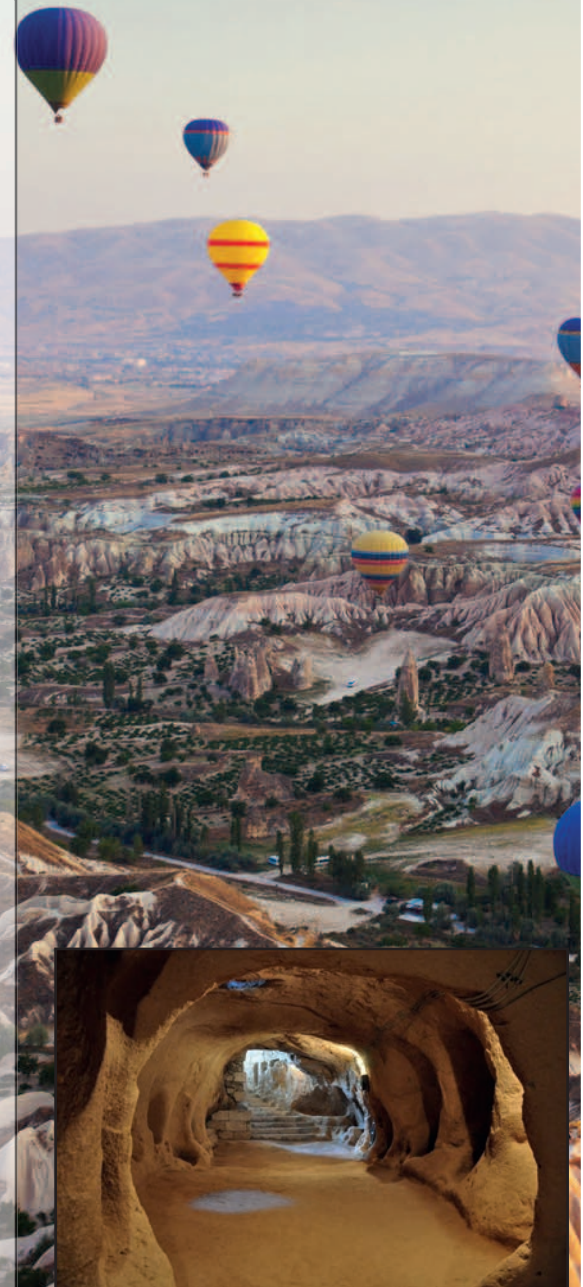
Vi reiser fra Kappadokia til den **berømte Seljuk "skysstasjonen" Obrukhan** gjennom den storslåtte naturen i **Taurusfjellene**, tilbake til Antalya, hvor du vil bli innkvartert de to siste nettene.

7. Dag | Antalya

Vi besøker gamlebyen, den **unike Karpuzkaldıran Fossen og Fortress Gate**, byens festningsverk. Under byturen vil du ha muligheter for shopping på egenhånd.

8. Dag | Avreise flytur

Du vil bli bragt til flyplassen med buss i henhold til hjemreise.

antastiske og ndokia

Club • Royal

~~kr 7990,-~~
1850,-
Spar over
kr 6000,-
pr. person

LESER-RABATT på mer enn 6.000,-

24. September	Fly tur/retur Antalya	<u>kr. 2.340,-</u>
01. Oktober	Transfer tur/retur flyplassen i Tyrkia	<u>kr. 200,-</u>
08. Oktober	7 overnattinger på utvalgte 4 og 5 stjerners hoteller (inkl. frokost)	<u>kr. 3.990,-</u>
15. Oktober	5 stjerners rundreise med guide i luksuriøse busser	<u>kr. 1.460,-</u>
22. Oktober		<u>kr. 7.990,-</u>
29. Oktober	Rabatt til lesere av Fagbadet	<u>kr. 6.140,-</u>
05. November	Din pris per person i dobbeltrom	<u>kr. 1.850,-</u>

Sesongtillegg: September; kr.171,-/døgn | avg. 1 og 8 Oktober kr.139,- pr /døgn | avg. 15 og 22 Oktober kr.95,- pr døgn | avg. 29 Oktober kr.59 pr døgn | November kr. 0,- **Prisene er inklusive skatter og avgifter.**

Opplev unike kulturminner helt tilbake til **forhistorisk tid**, underjordiske **byer fra antikken** og spektakulære naturformasjoner. Unn deg samtidig en god porsjon velvære på våre **luksuriøse hoteller** langs ruten. Bestill i dag på vår kundetelefon eller på www.clubroyal.no Bli med, **spar 6140,-**

Bestill i dag på telefon:
815 00 518

Ukentlig demonstrerer Amnesty International mot Saudi-Arabias behandling av Raif Badawi og alle andre samvittighetsfanger. I mars holdt Knut Nærum denne appellen utenfor den saudiarabiske ambassaden i Oslo.

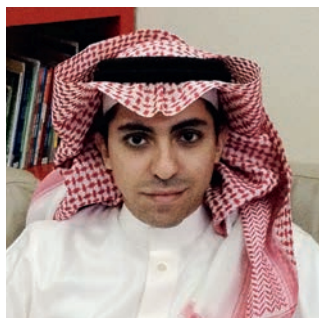
Kjære Saudi-Arabia!

Det er mye jeg ikke vet om dere. Det kan skrives bøker om alt jeg ikke vet om dere. De bøkene er faktisk allerede skrevet, jeg har bare ikke rukket å lese dem. Men i det siste har det dukket opp en sak som har bitt seg fast i bevisstheten, fordi den handler om en åpenbar urett.

Raif Badawi ble dømt til en straff som ingen burde få, for handlinger som ikke burde være straffbare.

Saudi-Arabia og Norge

har mye felles. Begge har et kongehus og en kongefamilie som er respektert og elsket, med sine innslag av eksentrisitet. Begge har en økonomi som i stor grad er basert på produksjon og eksport av olje og gass. Begge har et stort innslag av det man før, i mildere tider, kalte gjestearbeidere. Begge har en innfødt befolkning med god råd og mye fritid. Vi bruker den i snøen, dere i sanden. Vi burde forstå hverandre.

SAMVITTIGHETSFANGE: I 2013 ble Raif Badawi dømt til sju års fengsel og 600 piskeslag for å grunnlegge et diskusjonsforum.

Som Norge har Saudi-Arabia vært gjennom store forandringer på kort tid. Det mest omtalte eksemplet er kvinners rettigheter. I Saudi-Arabia har kvinner fått lov til å sykle. Det er en god ting. Noen vil kanskje si at forbudet mot kvinnelig sykklisme ble opphevet i seneste laget, men

det er ikke lenger enn hundreogto år siden kvinner i Norge ikke hadde stemmerett. I en historisk sammenheng er det kort tid. Og det er enda kortere tid siden bare noen få norske kvinner hadde råd til sykkel. Det som teller er hva vi gjør nå, ut fra hva vi vet om menneskers likeverd og rettigheter, nå som vi lever i mer opplyste tider.

Saudi-arabiske kvinner får nå lov til å sykle i parker, rundt i ring, under oppsyn av en mannlig verge. Det kan virke som en liten frihet sett med norske nåtidsøyne, men det er et skritt i riktig retning.

Raif Badawi er dømt til ti år i fengsel og tusen piskeslag for angivelig å ha fornærmet islam og for å ha opprettet en nettside for politisk debatt. Det er gammeldags, urimelig og brutalt å straffe noen med fengsel og pisking for å ville føre en åpen debatt.

Deres samfunn er stort nok til å romme flere meninger.

Deres tro er sterk nok til å snakkes om.

Deres Gud er mektig nok til selv å straffe de som trenger å straffes på den måten Han finner best.

Politisk debatt er en god ting, på samme måte som det er en god ting for kvinner å sykle. Jeg vet at saudiarabiske kvinner på lang sikt vil få sykle lenger. Et samfunn som lar kvinner sykle rundt hjørnet, helt ut av syne, er et samfunn som stoler på at de kommer tilbake. Det er et samfunn hvor kvinner har det så godt at de vil tilbake.

Dere saudiarabere og vi nordmenn har mye felles. Vi syns også at framtida er skummel. Vi er også redd for at friheter kan bli misbrukt. Vi er også redd for at de som sykler, ikke kommer tilbake. Men vi tror at

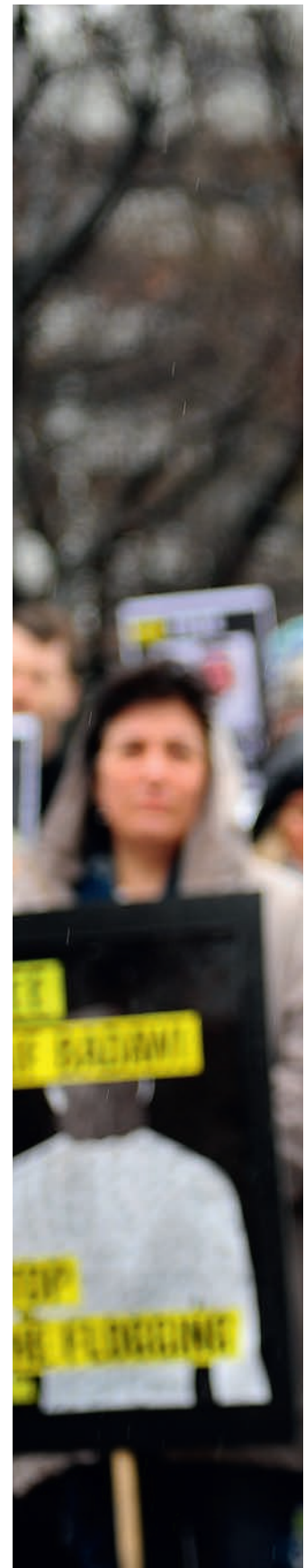

Foto: Amnesty International/Ina Strøm

*Det er gammel-
dags, urimelig og
brutalt å straffe
noen med fengsel
og pisking for å
ville føre en åpen
debatt.*

det er bedre med frihet enn forbud og tvang og vold, selv om friheten iblant brukes på måter vi ikke liker. Som russe-låter. Vi tror likevel at det er bedre å la kvinner sykle ut av syne enn ikke å la dem sykle i det hele tatt.

Et samfunn som lar flere stemmer bli hørt, er et samfunn hvor man ikke trenger å være redd for sine egne tanker, redd for å si høyt hva man tenker, eller redd for å snakke i søvne. Det er et samfunn hvor flere idéer luftes, og hvor man dermed får en større verktøykasse når man skal snekre en bedre framtid. For, som kjent: Når det eneste verktøyet du har er en hammer, vil ethvert problem etter hvert se ut som en spiker.

Min appell til dere i dag er den samme som dere har hørt før, fra hundretusener stemmer, den samme som fremmes av Amnesty International og Raif Badawis sympatisører over hele verden, og som vi vil fortsette å fremme så lenge det er nødvendig. Det gjør vi fordi vi vet at dere lytter, at dere tenker og dere føler:

Vær så snill:

*Stans piskingen, opphev dommen,
og slipp Raif Badawi og de andre
samvittighetsfangene fri.*

JUBILANTER: Foran 40-årsjubilantene Birgit Borgen Hugås (t.v.) og Rigmor Blokkum. Bak fra venstre 25-årsjubilantene Kari Ingegjerd RICHSTAD Slind, Oskar Malvik, Kitty Walseth og Elin Pettersen.

Jubilerende trøndere

Fagforbundet i Malvik hadde merkeutdeling på årsmøtet i slutten av januar. Foreningen hadde mange jubilarer, men det var dessverre ikke alle som kunne komme.

Følgende jubilarer med 40 år i LO var ikke til stede: Olveig Venn, Torge Didrik-

sen, Ingeborg Høiby, Halfrid Bonaunet, Britt Wikmark og Sigrun Stubø Fordal.

Følgende 25-årsjubilanter var heller ikke til stede: Mary Kvidal, Hilde Bakmark, Solfrid Sneisen, Marit Albertsen Moum, Karen Marit Dybsland, Ellen Bragstad, Torunn Haug og Maj Ibe Røkke Huber.

Tekst og foto: Edvin Leinvik

Jubileumsmarkering

i Gjerdrum

Fagforbundet Gjerdrum avd. 053 hadde årsmøte og merkefest i slutten av januar. I år hadde vi fem stykker vi ønsket å gjøre litt ekstra stas på som 40- og 25-årsjubilanter. Hovedtilttsvalgt Ingvill Hangaard Karlsen delte ut nåler, diplomer og blomster.

Fra venstre: Jorunn H. Bekkesletten, HTV Ingvill Hangaard Karlsen og Haldis Kvam.

Astrid K. Lund, Anne-Karin Nordli og Sædis H. Raastad kunne dessverre ikke være til stede.

Tekst: Jorunn Østby Fardal

Heder og ære i Modum

Fagforbundet Modum og Sigdal har avholdt årsmøte. Samtidig hedret vi våre jubilarer med 40 år i LO. Vi hadde ni jubilarer, men bare to var til stede. Fra venstre: Roger Aspelien, leder i fagforeningen Anne Warhuus og Inger Skogheim.

Vi hadde 28 jubilarer med 25

år i forbundet, men bare fem var til stede. Fra venstre: Oskar Torgersen, Bente Midtskogen, Trond Martinsen, Inger Lise Finnerud og Jorunn Dessrud.

Tekst: Anne Warhuus

Feiring i Høyanger

Fagforbundet Høyanger avd. 168 har gjort stas på sine 25-årsjubilantar. Åtte av 24 fekk utdelt diplom, nål og blomster på årsmøtet.

Bak fra venstre: Marit Nitter, Aslaug Alek, Herdis Dale, Åse Hesjedal, Lasse Brekke, Brith Hjelmeland og Anette Standnes. Fremst: Edvin Jacobsen.

Tekst: Tove Walderhaug

Stor stas i Kvæfjord

Fagforbundet Kvæfjord gjorde stas på sine jubilarer som har vært 25 år i forbundet og 40 år i LO under årsmøtet i slutten av januar.

Følgende 40-årsjubilanter var ikke til stede: Wenche Aronsen, Hildur Fredriksen, Signe Grøn-sund og Grethe Kind.

Følgende 25-årsju-

bilanter kunne heller ikke møte: Grethe Lumb, June Nicolaisen, Terttu Håkola, Ole Jonny Vikholt, Solveig

Fagerli, Tore Hartviksen, Wenche Heggelund, Gunlaug Krøttø og May-Britt Larsen.

Tekst: Siv Jorid Strand

Trofaste medlemmer i Øyene

Fagforbundet Øyene hedret sine 25-årsjubilanter som var til stede på årsmøtet. Fra venstre: Guri Johnsen, Ann Christensen, Inger Løvdal, Tor Eivind Henriksen, leder Anneliese Anderer-Burhenne, Gunnar Eriksen, Freddy S. Jacobsen som tok i mot på vegne av Wenche Terjesen, Anna Fredheim.

Tekst: Runa R. Tonheim

40-ÅRSJUBILANTER: Bak fra venstre: Jan Tore Solberg, Per Smestad og Knut Hagen. Midten: Laila B. Myhrer, Eva Wilberg og Gunhild Thomassen. Foran: Kjellaug Pettersen, Jorun Myrvold, leder Iren Bekkevold Berg, Liv Johnsrud og Svanhild Jonskås

Utdeling av nåler i Skedsmo

Fagforbundet Skedsmo avholdt årsmøte i slutten av januar i kantina i Lillestrøm rådhus. Der hedret vi jublantene våre ved å servere middag og dele ut nål, diplom og blomster til medlemmer med 40 års medlemskap i LO og 25 års medlemskap i forbundet.

Tekst: Nina J. Johnsgård

20-ÅRSJUBILANT: Iren Bekkevold Berg, hovedtillitsvalgt og leder av Fagforbundet Skedsmo, mottok nål for 20 år som tillitsvalgt.

25-ÅRSJUBILANTER: Vigdis Dahlen og Bjørg Skovholt sammen med leder Iren Bekkevold Berg (i midten).

Merkedryss i Bergen

Fagforbundet Bergen avholdt årsmøte der tidligere forbundsleder Jan Davidsen innledet om den politiske situasjonen.

Det var stor stas da de som vanlig hedret sine jublanter i etterkant av årsmøtet. Det ble delt ut merker, diplom og blomster til medlemmer som har vært 25 år i forbundet, 40 år i LO og 20 år som tillitsvalgt.

Tekst: Sara Bell

KRYSSORD

	Hermod © 498 12-2014	Egle	Fugl	Dingle	To	Avl		Envis	↘		Løsen Teater	↘	Tegn- tyder	
	Refun- dere										Koma			
								↙	Liste					
	Nøling					Rett					Skli			
Enda					Anfall Klebrig						Påfyll			
	Tufs	Blid									Opp- drett Utad- vendt		Opp- dage	
Opp- finnsom		Innta	Bagasje	Rimet	Kon- flikt Rekke				⇓	Person pron.		Eim Lever		
↳							Organi- sasjon	Kosmos		Paro- diere Bemerke				
Vri	Os								↙	Farm			Forær- ing	
↳					Resul- tat	Stilart					Pike navn		Titte- skap	Uvane
Redd- hare		Herske Bibelsk person					Tekke		Avslå	Utflukt Ukjent				
↳											Anlegg Slag- sted			
Behol- der								Person- lighet					Delta	
Klatt	Hvile Lakke			Norsk forfat. I tu			Kjør		Byge		Ledelse		Erobre Der- etter	
↳												Paradis		
		Land							Guffen					På- ståelig

Løsningen på kryssord nr. 4 må være hos oss innen 18. mai!

Merk konvolutten med «kryssord nr. 4» og send den til:
Fagbladet, Postboks 7003 St. Olavs plass, 0130 Oslo

OBS! Legg ikke annet enn kryssordet i konvolutten.

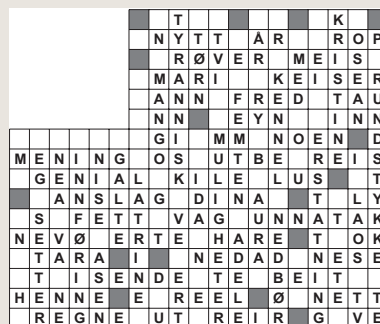
NAVN _____

ADRESSE _____

POSTNR./STED _____

NÅR MOTTOK DU BLADET? _____

Vinnere av kryssord nr. 1

Vi har trukket tre vinnere som hver får 10 flaxlodd:

Bodil Holden
4029 Stavanger

Marta Bratland
4200 Sauda

Turid Tørres
2010 Strømmen

Fagblad

ANSVARLIG REDAKTØR

Kirsti Knudsen
kirsti.knudsen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 49

REDAKSJONSSJEF

Åslaug Rygg
aaslaug.rygg@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 72

JOURNALISTER

Titti Brun
titti.brun@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 29

Per Flakstad

per.flakstad@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 28

Simen Aker Grimsrud

simen.aker.grimsrud@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 37

Sidsel Hjelme

sidsel.hjelme@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 48

Nina Monsen

nina.monsen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 33

Ingeborg Vigerust Rangul

Permisjon

Karin E. Svendsen

karin.svendsen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 43

Ola Tømmerås

ola.tommeras@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 50

Vegard Velle

vegard.velle@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 53

TYPOGRAFER

Vidar Eriksen
vidar.eriksen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 69

Knut Erik Hermansen

knut.hermansen@fagforbundet.no
Telefon 23 06 44 70

ANNONSER

Salgsfabrikken v/Britt Fossum
Telefon 900 52 210
Materiell sendes
materiell@salgsfabrikken.no

REPRO/TRYKK
Aktietrykkeriet AS

«Jeg er Skavlan»

Vi mennesker mener mye om mangt, for eksempel når en tv-journalist stiller relevante, men kritiske spørsmål til den snart friskmeldte lederen for et kontroversielt politisk parti.

Da hisser mange seg opp, og syns det er provoserende, ufint og på grensen til trakasserende.

Det ble etablert en «Boikott Skavlan»-profil på Facebook med nesten 15.000 likere, og kringkastingsrådet fikk over 3000 klager.

Det pussige er at mange av de menneskene som vil boikotte Skavlan, er de samme som hyllet det franske satire-

magasinet Charlie Hebdo etter at redaksjonen ble angrepet og mange av de ansatte ble drept i januar.

Da solidarisererte de seg med den frie meningsytring, uansett hvor krenkende eller provoserende den kunne være.

Kanskje Skavlan heller skulle kommentert norsk politikk ved å la reporter Niklas tørke seg bak med det norske flagget. Som kritikk mot kongehuset kunne han kalt prinsessa for ei hore og kongen en hallik, og så kunne han ha sagt at paven er Guds pedofile stedfortreder på jorda.

Litt sånn som Charlie Hebdo har som sin stil.

For da ville vi ikke bedt om boikott, men tvert imot hyllet ham for modig bruk av ytringsfriheten. Statsministeren ville ha gått i tog sammen med ytringsfrihetsforkjemper Finn Jarle Sæle og mange andre.

De ville ha hevet røsten for retten til fri ytring, og ropt: «Jeg er Skavlan!»

Men å bruke stemmen til å stille kritiske spørsmål til en politiker: Nei, der går visst grensen...

Per Flakstad

NETT

Roy Rikardsen kjøpte motorsykkel for å se hver krik og krok av Norge. Nå er han MC-klubbleder, og må trå til som vaffelsteker.

MC og vafles

Roy Rikardsen

Alder: 51 år

Familie: Samboer, to døtre på 21 og 25 år.

Jobb: Arbeidsleder i driftsavdelingen, Svelvik kommune.

Hobby: Leder for Smia MC-klubb.

– I fjor gikk medlemstallet litt ned. Det må vi kompensere med å selge flere vaffelplater, smiler Roy Rikardsen, leder av Smia MC.

Han står bak bardisken på klubbhuset i Svelvik i Vestfold. Det gamle lagerbygget er renoveret på dugnad. Panelveggene er dekket med MC-skilt og bannere. På en hylle står Ludvig fra Flåklypa ikledd skinnvest med klubbens logo. Vaffeljern står på rekke og rad. To dager i uka gjennom sesongen er det åpen kafé her.

– Festing er ikke den store interessen for medlemmene våre, forteller Rikardsen.

– Vi dropper julebordet, og arrangerer heller grøttfest for hele familien.

Norge på langs og tvers. Målet er å kjøre alle veiene i Norge.

– *Hvor langt har du kommet?*

– Det har blitt noen mil, men jeg må nok holde på i mange år til, sier han og ler.

I løpet av sesongen tilbakelegger Rikardsen 15.000 kilometer asfalt. Da er det godt at resten av familien deler interessen.

– Kona klager hvis det går for lenge mellom hver tur.

Egen sykkel har hun imidlertid ikke.

– Hun trenger ikke det, dette er den beste plassen, sier Rikardsen og banker hånda i skinnsetet med ryggstø bak på motorsykkelen.

Den digre doningen, en BMW K1200 LT, kjøpte han på vei til et motorsykkeltreff i Trøndelag da den gamle sykkel streiket. Modellen har nå gått ut av produksjon.

– Denne sykkel skal følge meg i graven.

Interessen for motor, fart og spenning har han hatt siden tenårene. Rikardsen lå på kne, med oljeflekker på klærne, og skrudde på en mopedmotor.

Nå blir det mer enn nok skruing og mekking på jobb

som arbeidsleder i driftsavdelingen i Svelvik kommune, der han har ansvar for vedlikehold av utstyr.

– Jeg er ferdig med å ligge på kne og skru motorsykkel, og sender den heller på service hvis det er noe.

MC-klubben ble stiftet over noen øl på den lokale puben Smia. Nå er den utflyttede narvikingen sjef for 65 motorsyklister. Det var ikke det han så for seg da han kjøpte sykkel for 13 år siden.

– Jeg kjøpte motorsykkel for å kunne kjøre

B-Postabonnement

Returadresse:
Fagforbundet
Postboks 7003 St. Olavs plass
0130 Oslo

En av oss

Fagforbundet har over 340.000 medlemmer. De representerer mer enn 100 yrker, som alle trengs for å holde hjulene i gang i store og små virksomheter over hele landet.

Kommunens ansikt utad

Anita Hansen Halsnes (46) i skranken på Flora rådhus er kommunens ansikt og stemme utad. Hun besvarer både telefoner og direkte henvendelser fra kommunens innbyggere, selger billetter og parkeringsbevis. – Det er en veldig fin jobb, jeg får treffe mange forskjellige folk. Kan ikke jeg svare på det de lurer på, vet jeg hvem de skal snakke med, sier Halsnes, en av 7171 yrkesaktive sekretærer i Fagforbundet.

Foto: Oddlöv Apneseth